

DIRVA

Nr. 69

Birželis-June 15, 1960

Cleveland, Ohio

Prezidentas Eisenhoweris pradėjo ilgiausią kelionę

Japonija - didysis JAV prestižo bandymas

Prezidentas Eisenhoweris birželio 12 išsileido į penkioliką-ją kelionę po užsienius, skaitant nuo tos dienos, kada jis užėmė JAV prezidento postą. Būdamas prezidentu, jis apkeliaavo užsieniuose apie 96,000 mylių, ir du trečdalius to kelio atliko per pastaruosius 18 mėnesių, įskaitant II valstybių vizitus praeitą rudenį ir kelionę į keturis Pietų Amerikos kraštus.

Ši prez. Eisenhowerio kelionė, apimsianti 22, 795 mylias, bus pati ilgiausioji. Jos metu jis aplankys didžiulias šiaurinio JAV gynybos sparno Azijoje tvirtoves: Filipinus, Formozą, Japoniją, Korėją. Ta proga bus aplankytos ir abi jaunosios JAV valstybės: Aliaska, nuo kurios kelionė pradėta, ir Havajai, kuriuose bus paskutinis sustojimas, prieš grįžtant į Washingtoną.

Kelionė yra gana skirtinga nuo tos, kuri buvo planuota prieš keletą mėnesių, kada bendrais bruožais buvo paskelbtas jos maršrutas. Tada dar buvo optimistiškai kalbama apie laukiamą viršūnių konferenciją, po kurios prez. Eisenhoweris ruošėsi lankyti Sovietiją ir po grįžti Washingtoną per Tolimuosius Rytus. Tada dar buvo laukiama tarptautinės JAV prezidento šandien būklė pasitruėjusi ne tik santykiuose su sovietiniu bloku, bet ir numatomuose apsilankyti kraštuose, kaip pvz., Korėjoje ir Japonijoje.

Didysis JAV prestižo bandymas yra Japonija. Ištiesomis savaitėmis besitęsiančios komunistų ir jų talkininkų kurstomos anti-amerikinės demonstracijos, sutraukiančios šimtus tūkstančių dalyvių, grasina išvirsti kruvinomis riaušėmis JAV prezidento vizito dieną, ir ne be pagrindo Washingtono būklė tampa, kad svečias galės nukentėti. Lankyti ar nelankyti Japoniją, kaip atrodo, buvo pastarųjų savaitžių tema JAV administracijos sluoksniuose. Tačiau vizito atšaukimas neabejotinai sugriautų konservatyviosios Kishi vyriausybės pastangas įgyvendinti abiem pusėms gyvybiškai svarbią JAV-Japonijos savitarpinės pagalbos sutartį, nuo kurios pasirašymo bei ratifikacijos proceso pradžios kairieji ir pradėjo kelti neramumus, pakursto-

mus iš Sovietijos ir komunistinės Kinijos.

Pusę šimtmečio-- iki abiejų atominių bombų išsprogdimo Hirošimoje ir Nagasakyje--Japonija buvo pati didžiausioji jėga visoje Azijoje. Praėjus penkiolikai metų nuo jos kapituliacijos, ji vėl yra labiausiai industrializuota, ir ūkiškai kylanti valstybė. Mažesniame, negu Kalifornija, plote 92 milijonai gyventojų patrigubino savo pramoninę produkciją vien per paskutinį dešimtmetį. Jos sostinė su 10 mil. gyventojų, šiuo metu yra didžiausias pasaulyje miestas.

Nėra abejonės, kad Japonija dabar būtų pats stipriausias Azijos sąjungininkas prieš komunistinį siaubą. Dar vėlonis valst. sekr. John Foster Dulles 1958 metų rudenį pradėjo derybas su premjeru Kishi dėl neterminuoto JAV bazių pasilikimo Japonijoje ir savitarpinės pagalbos sutarties. Sutartis buvo pasirašyta šių metų sausio 20 Washingtono ir gegužės 20, nepaisant socialistinės opozicijos boikoto, ratifikuota žemumose parlamento rūmuose. Dabar ji perduota aukštesiems rūmams ir įsigalios, kai pastarieji ją priims, arba automatiškai birželio 19, jei parlamentas nebus paleistas.

Demonstracijomis buvo siekiama priversti vyriausybę pasitraukti, kad reikėtų skelbti naujus rinkimus ir tuo būtų sukludytas sutaties įsigaliojimas. Pagrindiniai demonstracijų kurstytojai buvo kairieji studentai, vadinama Zengakuren grupė, kuri dominuoja studentų organizacijų federacijoje, ir kurios nariai dėl perdidelio kairumo buvo net išmesti iš japonų komunistų partijos. Jiems talkininkauja socialistų kontroliuojama profesinių sąjungų taryba ir nežymi komunistų partija. Gyventojai jiems pritaria, veikiami baimės - prisiminimų apie praėjo karo pasėkas, ypač atominių bombų sprogdimus.

Pastarosiomis savaitėmis demonstracijų taikiniu virto prez. Eisenhowerio vizitas, reikalaujant jį atšaukti ir grąsinant svečio gyvybei. Japonijos vyriausybė pažadėjo griežtas apsaugos priemones, bet smulkes-

nis prezidento vizito Japonijoje maršrutas viešai dar neskelbiamas.

Pietų Korėjoje būklė laikoma sunormalėjusia ir nesitikima incidentų iš komunistų ir kitų kairiųjų pusės.

TRUMPAI IŠ VISUR

*MASKVINĖ Pravda prez. Eisenhowerio išvykimo kelionėn proga paskelbė straipsnį, kuriame grubiais žodžiais įspėja, kad Sovietija netoleruosianti jokios grėsmės savo saugumui Tolimuosiuose Rytuose, tuo primindama JAV-Japonijos savitarpinės pagalbos sutartį. Straipsniu neabejotinai siekiama sukurstyti neigiamas nuotakas prezidento sutikimui Tokijo mieste.

*KITAME Pravdos straipsnyje Sovietijos komunistų partija griežtai gėnė premjero Chruščiovo politiką prieš neišvardintus "kairiuosius doktrinerius" kurie saką, jog Chruščiovas savo koegzistencijos politika, viršūnių konferencijomis ir kompromisais su Vakarais nukrypsta nuo komunistinės teorijos. Tas ir sekančią dieną Pravdoje pasirodęs Chruščiovo tezių gynybas, kaip stebėtojai tiki, rodo, jog Chruščiovas vis dar stipriai tebelaiškas vadžias savo rankose, o tie straipsniai būtų taikyti Kinijos komunistams ir kai kuriems ekstremistams Sovietijoje. Chruščiovas su Suslovu šiuo metu atostogauja prie Juodosios jūros, o Mikojanas esąs grįžęs į Maskvą.

*JAV valstybės departamentas paskelbė, kad kinieškasis ir sovietinis blokai pasaulyje išlaiką 300,000 šnipų, veikiančių 27 špionažo ir slaptosios policijos organizacijose.

IZRAELIO premjeras Ben Gurion atvyko į Paryžių pasitarimams su prez. De Gaulle. Pasitarimai daugiausiai paliesią situaciją Viduriniuose Rytuose ir Izraelio pagalbą ūkiškai atsilikusiems Afrikos kraštams. Oficialiai paneigiama, kad Ben Gurion Paryžiuje susitiks su Argentinos prez. Fondizi, kuris šiomis dienomis taip pat atvyksta Paryžiumi.

Cicero Aukšt. Lituanistikos Mokyklos abiturientai per iškilmingąją aktą, įvykusį birželio 4 d. šv. Antano parapijos salėje, Ciceroje. Iš kairės sėdi: J. Totoraitis, St. Paulauskas, A. Liutkus, E. Remyš, A. Giedraitytė, J. Grigalaukaitė, R. Kizlauskaitė ir D. Šulaitė.

E. Šulaičio nuotrauka

Mūsų tautą išgelbės tikėjimas, kantrybė ir darbas

Pasikalbėjimas su ministru dr. F. Meieriu

Mūsų korespondentas kreipėsi į Lietuvos atstovą Brazilijoje Dr. Fr. Meierį, jam tik ką grįžus iš Romos, iškeldamas keletą klausimų. Ši autorizuota pasikalbėjimą čia pateikiame skaitytojams.

— Kaip jums, ponas ministre, atrodė Europa po Brazilijos?

— Sumažėjus ir pasenus... Nemačiau jos daugiau kaip 20 metų ir turėjau išpūdzio, kad tai nebe ta laiminga šalis, kur prabėgo mano jaunystė, bet nedidelis kraštas, daug kentėjęs, dar neužgydęs karo žaizdų, kurių ypač apstu V. Vokietijoje...

— Kaip ten gyvenimas, žmonės?

— Aišku, Europa ir dabar pasilieka pasaulio galva ir širdis, iš kur kyla geriausios ir kilniausios idėjos, tačiau justu joje nemaža nusivylimo ir susirūpinimo rytojui. Justu didelė ekonominė pažanga. Nepaprastai padidėjo automobilių skaičius. Religinis gyvenimas ir katalikų ir protestantų tarpe nepaprastai atkūtes. Tačiau, deja, maža beliko ir prieškarinio linksnumo.

— Ar toks pat vaizdas ir Italijoje?

— Italijoje buvo rengiamasi tarptautinei olimpiadai, tad visų rūpesčiai buvo nukreipti jos link.

— Kuriuo tikslu keliavote į Romą?

— Tarnybiniais reikalais. Su Diplomatinio šefu min. Stasiu Lozoraičiu tariaus dėl Lietuvos Pasiuntinybės perkėlimo iš Rio de Janeiro į naują Brazilijos sostinę. Min. Lozoraitis pažadėjo atidžiai išstudijuoti visus tris būsimų Brasilia miesto Pasiuntinybės rūmų projektus, premijuotus PLIAS puikiai pavykusiam konkurse, ir pažadėjo visą galimą paramą šiam reikšmingam darbui.

— Kaip ir kada manote perkelti Lietuvos pasiuntinybę?

— Kaip ir kitos Rio esančios svetimų valstybių atstovybės, mes pirmiausia statysime valdžios mums dovanotame sklype ne pasiuntinybės rūmus, o nedidelį namelį — pasiuntinybės kanceliariją. Tokio namelio kaina nebus didesnė kaip 12,000 dolerių, ir jį galima pastatyti per 6 mėnesius. Po kelerių metų pra-

dėsime didžiųjų rūmų statybą, nes tai priklauso nuo lėšų, kurių reikės apie šimtą tūkstančių dolerių.

— Lietuvos Respublikos teritorijai esant okupuotai, iš kur tikite gauti statybai lėšų?

— Kanceliarijos laikiniam nameliui pinigų klausimas nesunkiai sprendžiamas. Keletas garbingų patriotų, k. a. prelatas Tulaba Romoje, inž. Stanaitis Rio, prekybininkas Jonas Karvelis Chicagoje ir dar keli mielai pažadėjo remti mūsų darbą lietuviškos tautos principu. Didelės moralinės paramos jau gavome iš PLIAS, įvykdžiusios rūmų projektų konkursą, kuriuo sudomino ne tik lietuvišką visuomenę, bet ir kitataučius. Žodžiu, į rūmų statybą — politinio būtinumo padiktuotą neišvengiamą reikalą — žiūrime ūkiškai ir realiai, neužmiršdami juridinio aspekto, pasitikėdami mūsų tautiečių idealizmu ir talka.

— Ar teko matyti Europoje su kitais atsakingais pareigūnais?

— Iš pasikalbėjimo su ministru St. Girdvainiu pasiliko įspūdis, kad Lietuvos Pasiuntinybės Vatikane buvo pažeistas tik vardas, ne esmė. Atrodo, kad ir Vatikano sluoksniuose justu apgailestavimas dėl to įvykio. Kaip ten bebūtų, visi, kurie taip karštai tomis nelentomis dienomis reagavo siųsdami Vatikanui raštus ir telegramas, gali jaustis patenkinti, išgelbėję Lietuvos įstaigą tokia svarbiame neuralginiame punkte.

Teko ilgai kalbėtis Frankfurte, su Erdmonu Simonaičiu, tik ką grįžusiu iš Barcelonos. Jis labai mielai pasakojo apie savo kelionę į Ameriką, kur lietuvių visuomenės nuosirdžiai priimtas, galėjo iš arti stebėti didelį tautiečių darbą Lietuvos laisvinimo bare. Simonaitis pabrėžė, kad Vasario 16 Gimnazija — didžiulis lietuvių tautos švyturys Vokietijoje — laikosi daugiausia amerikiečių lietuvių aukomis. Vasario 16 d. Gimnazija, jo žodžiais, yra labai aukštai įvertinama ir Vokietijos pareigūnų.

Bonnoje aplankiau Vokietijos užsienių reikalų ministeriją, kur buvau labai mandagiai priimtas, ir Vokietijos ambasadorių Brazilijai, kuris dabar ten gydoši, patirdamas daug reikšmingų

dalykų, liečiančių Lietuvos ir Vokietijos santykius. Susitikau su advokatu Rusk, gyv. Londone, kuris painformavo apie jo iškeltas bylas prieš Vokietijos įstaiigas, dėl idenizacijos lietuviams klaidpėdiečiams už nacių laikais nusavintą turtą ir patyriau, kad keletas žydų šeimų tokias bylas jau yra laimėję.

Beje, labai malonų įspūdį padarė priėmimas, kurį prelatas L. Tulaba man surengė lietuvių kunigų kolegijoje Romoje.

— Kaip jūs, ministre, įsivaizduojate artimiausią pasaulio ateitį?

— Nesu astrologas. Net ir būdamas juo, nedrįsčiau skelbti to, kas bus. Viena šiandien yra aišku: mūsų turimieji diplomai jau nebepritaikomi nei kultūrinio nei politinio gyvenimo ritmui, žinoma, jei tai, kas šiandien daroma tarptautinėje arenoje, galima būtų pavadinti politika. Mūsų tautą išgelbės tikėjimas, kantrybė ir darbas. Niekas mūsų Tėvynės neišduos priešams, jei mes patys būsimie sklidini moralinių dorybių ir tautinės savigarbos. Jei politikai šiandien daugiau rūpinasi Afrika, Dieve jai padėk, tačiau Lietuvai ir jos kaimynams išauš laisvė. Esu tuo tikras. Kas dėl pasaulio, tai jo ateitis man vaidenas, kaip neįsivaizduojamų staigmenų pynė.

— Kuo esą laisvame pasaulyje lietuviai gali pagreitinti Lietuvos išlaisvinimą?

— Būkime visada garbingi ir veiklūs. Pasididžiudamas informuokiu kitataučius apie milijoną mūsų lietuvių Amerikoje, nors gerai žinau, kad tik keliolika, o gal net keletas tūkstančių neša ten tautinio darbo sunkią naštą. Miniu jiems enciklopediją, operą, dailininkų laimėjimus, sportininkų triumfą ir išvykas, Jaunimo namus Chicagoje, bažnyčias, literatūros premijas, Lituanus, Aidus, Lietuvių Dienas ir t.t., žodžiu, visus tuos mūsų tautinės gyvybės deimantus, kurie priartina mus prie idealo: Teisės ir Teisybės įsiviešpatavimo šioj žemėj. Myliu kiekvieną lietuvių, kaip broli, ugdyti tautinę savigarbą, padėti artimui visur ir visada, štai mano nuomone, yra minimum, kuris, šalia meilės lietuviškai knygai ir ekonominio nepriklausomumo, daro mus vertingais talkininkais kovoje dėl Lietuvos greitesnio išvadavimo.

E. B.

Kongreso atstovas Michael A. Feighan praėjusį sekmadienio, pakviestas Clevelando ALT skyriaus, Čiurlionio Ansamblio namų salėje padarė pranešimą pavergtos Lietuvos reikalais. Nors ir buvo lietingas oras, prisirinko pilna salė klausytojų. Nuotraukoje St. Barzdukas, K.S. Karpius, kalbą Michael A. Feighan ir pirmininkavęs adv. Julius Smetona.

Atominės bombos paslaptys

IŠDAVIMAI PRASIDĖJO NUO PIRMŲJŲ ŽINGSNIŲ

Užtrunka keletą metų, kol Kanas, Jungtinių Valstybių ir Didžiosios Britanijos įstaigoms pasiseka nustatyti tolimiausius visus anglosaksų kraštus apimančio šnipų tinklo šakas. Tyrimų duomenys toki baisūs, kad iš karto net nenorima jais tikėti. Jie sugriauja anglosaksų dominavimą pasaulyje, jie sugriauja visas taikos bei išlaikymo ginklavimosi viltis.

Svarbiausieji po diplomatinio imuniteto skraiste prisidengusių sovietų agentų talkininkai yra garsūs mokslininkai. Jie išdavikais tapo ne dėl pinigų, bet iš įsitikinimo. Šis faktas ir yra pats didžiausias smūgis kontržvalgybos įstaigoms.

--Tai ir yra priežastis, dėl kurios visos mūsų apsaugos priemonės liko neveiksmingos, -- sako FBI šefas. --Saugumo valdininkai naudojo visus žiemiškius žinomus metodus. Bet tie mokslininkai nebuvo nei prasišalę, nei prasikolėję...

--O kada jie pradėjo savo špioniažinę veiklą? -- klausia laikraštininkas.

--Tas formulavimas yra tik iš dalies teisingas. Jie ne "šnipinėjo", dažniausiai jie tik išdavė savo pačių pasiekus tyrimų duomenis. Norite žinoti, kada tai prasidėjo? Na-- išdavimas prasidėjo po atominės bombos konstrukcijos darbais...

Ir kaip tai prasidėjo? 1933 sausio 30 Vokietijos mokslo, meno ir švietimo ministerijoje dirbęs reicho komisaras Franz von Papen pavaduotojas Bernhard Rust, atkaklus nacionalistinis, paleidžia neribotą atostogų septynis Goettingeno universiteto, gamtos mokslų fakulteto profesorius.

Maždaug metams praėjus nuo to valymo, Rust, dabar už nuopelnus paskirtas jau reicho kultūros ministeriu, susitinka garsų matematiką David Hilbert ir klausia:

--Ar tiesa, pone profesoriau, kad jūsų institutas smarkiai nukentėjo, išėjus iš jo žydams ir žydų draugams?

Hilbertas neslepia tikrovės: --Nukentėjo, pone ministeri? Jūs pasakėte: nukentėjo? Jis nenukentėjo, jo jau visai nėra.

Dalis mokslininkų išvyksta į Kopenhagą, kur tenyksiame universitete dėsto garsūs fizikai Niels Bohr, kiti iškeliauja į Angliją ir Jungtines Valstijas.

Du iš gausybės mokslininkų, po 1933 metų palikusių Vokietiją, iškeliauja į Sovietiją: iš Vienos kilęs Alexander Weissberg ir jo tautietis Georg Placzek, Bet Maskvoje tuo tarpu nesidomima, koki reikšmę šie mokslininkai galėtų būti: NKVD netrukus juos areštuoja, kaip "besiruošiančius šnipinėti". Tik

pasanlyje pagarsėjusiems tyrinėtojams -- profesoriams Albertui Einsteiniui, Nielsui Bohriui ir Joliot-Curie porai telegrafomomis ir laiškais reikalaujant, Stalinas pagaliau abu areštuojuosius paleidžia.

Weissbergui ir Placzekui pasiūlyta sovietinė pilietybė, bet po baisios patirties Lubiankos rūsiuose abu mokslininkai jos atsisako, 1940 metais NKVD ant naujosios demarkacijos linijos, Lietuvos Brastos tilto, juos perduoda mirtiniams priešams, esesininkams.

Paskutiniai žydai mokslininkai iš vokiečių aukštųjų mokyklų buvo išvaryti dar prieš karą. Jų tarpe ir 1878 Vienoje gimusi Lise Meitner, kuri, būdama Austrijos piliete, Berlyne dargalėjo dėstyti iki 1938 kovo mėnesio. Po "anšluiso" automatiškai tapus Vokietijos piliete, jai beliko vienas kelias -- užsienį, nors profesoriai Otto Hahn ir Max Plack siūlė Hitleriui genialiąją mokslininkę pasilikti. Likiminių metų rudenį chemikams Fritzui Strassmannui ir Otto Hahnui, kuris nuo 1928 metų buvo Kaizerio Vilhelmo chemijos instituto Berlyne direktorius, pasiseka atrasti lemiamąją grandininę reakciją, kuri atidaro kelią atominių ginklų gamybai.

Kaizerio Vilhelmo institute daugiau kaip dešimtį metų dirbo ir Meitner, kuriai ten drauge su Hahnui pasisekė pasiekti vertingų laimėjimų. Pirmieji branduolio skaidymai buvo jų abiejų atlikti drauge. Todėl nieko nuostabaus, kad Hahn apie naują savo laimėjimą pirmiausiai paminėjo ją.

Profesorė Meitner jo laišką gauna prieš pat Kalėdas mažame Švedijos miestelyje Kungelvi, netoli Goeteborgo. Drauge su savo brolio sūnumi fiziku Frisch, taip pat pabėgėliu, ji apsvaisto profesoriaus Hahn laišką minimą atradimą. Jie abu prieina išvados, kad Hahn atradimas atveria tiesiog neįsivaizduojamas perspektyvas.

Po švenčių Frisch išvyksta į Kopenhagą, kur jis yra radęs prieglobstį. Jis papasakoja profesoriui Niels Bohr apie Hahn atradimą. Tas tuojuo suvokia jo reikšmę. "Ir kaip mes taip ilgai apsižiopsiojome!" sušunka jis susijaudinęs.

1939 metų pradžioje ir profesorė Meitner išvyksta į Kopenhagą. Žinoma, ji pirmiausiai apilanko Bohr, kuris ruošiasi važiuoti į JAV, kad keletą mėnesių padirbėtų Princetown universiteto tyrimų institute.

Išvykdamas į kitą pusę vandenyno, jis pasiima ir Hahn atradimo duomenis, Bohrs prane-

šimas telektrizuoja amerikinių universitetų profesorius. Iš vokiečių universitetų išmestiems mokslininkams dabar paaikšėja, kad Hitleris galys turėti naują energijos šaltinį. Tik jie nenujaučia, kad Hitleris šiam atradimui visai neteikia reikšmės.

Daugelis tų mokslininkų dar net nėra JAV piliečiai. Ar atitinkamos įstaigos iš viso atkreips dėmesį į kelių nežinomų užsieniečių išpėjimus?

Vengrijoje gimusiam ir neseniai į JAV atvykusiam Leo Szilard ateina mintis kreiptis į taip pat iš Vokietijos išvytą profesorį Albertą Einsteina. Jo vardas garsus visame pasaulyje, ir galbūt Baltieji Rūmai susidoms jo parašu.

Profesorius Einsteinas negali apsispręsti. Reikia gaminti "atominę bombą", ir jis turės tai įkaltėti? Jis--prisiekęs pacifistas?

1939 rugpjūčio 2 Szilard antrą kartą atvyksta pas Einsteina: jį lydi taip pat iš Vengrijos kilęs Edwardas Telleris, studijavęs Vokietijoje. Szilardas perduoda Einsteiniui projektą laišką, kuris turėtų būti persiųstas prez. Rooseveltui.

Prasideda karštos diskusijos. Ir temperamentingasis Telleris yra įsitikinęs, kad vokiečių mokslininkams yra pavykę urano skaidymą išvesti iš bandomosios stadijos.

--Galbūt Hitleris jauturi "atominę bombą", ir todėl nereikia galvoti...

Tai įtikina Einsteina, ir jis pasirašo laišką.

(Bus daugiau)

LAIKAI IR ATGARSIAI

MICHAELAS SUSLOVAS iš vadovaujančios Kremlius kikos dabar dirguojas ir organizuoja komunistų akcijas visame pasaulyje.

Didysis tų akcijų talkinys šiuo metu yra prez. Eisenhoweris, kuris milijonų žmonių akyse reiškia Vakarų jėgos simbolį. Raudonieji, šmeiždami ir niekinami jį, tikisi sumažinsia Vakarų įtaką kai kuriuose kraštuose. Komunistai skaito savo laimėjimus, kad neseniai buvo nuverstai kai kurie provokarietiski lyderiai--Rhee Korėjoje, Menderis Turkiijoje. Jie tikisi privertę pasitraukti ir Kishi Japonijoje. Smarkiai puolamas ir Diem, provokartiškas P. Vietnamo valdytojas. Pastebėtina, kad visur tie kraštai tiesiogiai susiduria su komunistinėmis teritorijomis, kuriose stovi stiprios komunistų jėgos.

JAV kariniai vadai yra labai nepatenkinti prezidento Eisenhowerio uždraudimu naudoti U-2 lėktuvus, Orinėlį žvalgyba, kaip jie pabrėžia, buvusi sustabdyta kritišku momentu, kada Rusija pradėjo statydinti naują raketinių bazių sistemą.

AMERIKIEČIŲ ir britų naftos bendrovės Kuboje atmetė Fidel Castro reikalavimą--perdirbinėti iš Sovietijos gaunamą nevalytą naftą. Dabar laukiama, kad Castro vyriausybė artimoje ateityje gali pradėti jas nu-

Saugumo policijos valdininkas atpasakojo įvykį vietoje, panašiai kaip ir Lileikis savo įstaigoje. Valdininko pasakojimą išverčiau sovietų atstovams. Patį nusišovimą valdininkas matęs tiksliai iš užpakalio bėgančio Butajeva ir įsitikinęs, kad Butajevas nusišovęs į burną. Valdininko prielaidą irgi pažodžiui išverčiau sovietams.

Paprastai mūsų policininką, kad atverstų lavoną. Iš kairio lavono burnos kampo sunkėsi kraujas. Kulkos išėjimo žymių niekur nebuvo.

Apsipratę su mintimi, kad Butajevas nusišovė į burną, vietoje, lavono pagrindiniu netikrinome, o tik iš viršutinių marškinių kišenių mūsų policininkas išėmė kažkokius popiergius ir perdavė man, o aš juos, nei nesklaidydamas, atidaviau sovietų pulkininkui. Pastarasis su savo leitenantais pradėjo popierius tikrinti ir rusiškai lavoną keikti. Jie patvirtino, kad tai dezertyro Butajeva lavonas.

Pistoletą paėmęs per popierių, kad nesunaikintiau pirštų nuospaudų, atidaviau sovietų pulkininkui su prašymu, kad, kai tik reikals praeis jiems tą pistoletą tyrinėti, duotų mums ištirti, ar ne tuo pat ginklu prieš kelias dienas prie Rasų kapų keliais šūviais į veidą

savinti, nors anksčiau buvo pradžėjusi nenaudoti represijų.

VAIZDINGIAU: "Šiandien su laikine moterį, kuri buvo po apsiaustu paslėpusi 6 svarus sviesto," praneša Rytų Berlyno kontrolierius savo viršininkui. "Suimti!" -- šaukia viršininkas. "Jau suėmėme," atsako kontrolierius. "I teisma, į kalėjimą..." nirsia viršininkas. "Dabar aišku, kodėl mums stinga sviesto, kai visoki išdavikai į centneriais išgabena į Vakarų sektorius." --"Kaip tai išgabena?" bando paaiškinti kontrolierius. "Ji norėjo tą sviestą išgabenti į mūsų sektorių."

Pas vieną žinomą muziką ateina pagyvenusi moteris.

-- Maestro, -- klausia ji, -- ar galima būtų išmokyti skambinti pianu, jeigu pradėčiau, būdama 35 metų amžiaus?

-- Kodėl ne? -- atsako šypsodamasis muzikas. -- Šiandien jau gerai skambintumėte, jeigu tada būtumėte pradėjusi.

Suprakaitavęs pardavėjas jau ištisą valandą išvyniojo ir suvyniojo linoleumo gabalus. Pirkėja nebuvo patenkinta.

Mes užsakysime iš fabriko naujų pavyzdžių, -- sako jis. -- Tai labai puiku, -- šypsosi pirkėja. -- Tik prašau nedidelių, nes man reikia gabaliuko kanarėlės narveliui.

Vytautas Aleksandras RAČKAUSKAS

buvo nužudytas mūsų uniformuotas policininkas. Pulkininkas pažadėjo skubiausiai mano prašymą patenkinti.

Atvažiavusi sanitarinė mašina paėmė lavoną ir, mūsų teismo tardytojo Poškos lydimu, nuvažiavo į skrodimo vietą. Aš su sovietų kariais nuėjau į lūšnelę, kurioje Butajevas buvo apsigyvenęs.

Atidarys duris, paprašiau mandagiai pulkininką pirma įeiti, tačiau jis paprašė mane pirma eiti, nes aš atstovaujaš čia vyriausią valdžią. Viduje senutė lenkė parodė Butajeva kambarį. Ant stalo stovėjo atidaryto "Maisto" kojyčių skardinėlė. Greta gulėjo kepurė ("kepka").

Paklausiau senutės, kaip senai Butajevas pas ją gyvena ir kiek moka už kambarį. Ji atsakė, kad Butajevas pas ją apsigyvenęs prieš ketvirtą dieną ir iš anksto už kambarį sumokėjęs dešimt litų mėnesiui. Išverčiau rusiškai sovietų atstovams. Sovietų leitenantai dar kiek pakilojo pagalvę ir lovos patalyne, lyg tai darydami paviršutinę kratą. Paklausiau pulkininką, ar norėtų ką daugiau apie Butajeva buvimą pasiteirauti iš senutės -- lenkės. Jis atsakė, kad viskas esą aišku ir klausimų neturisi.

Drauge su pulkininku vėl mūsų policijos mašinoje grįžome ligi Lileikio įstaigos, kur pulkininkas, su manim atsisveikinęs, nuėjo į savo automobilį, o aš policijos automobiliiu buvau nuvežtas į savo namus. Vakare sutikęs prokurorą Brazinską, atpasakojau visą įvykį.

Butajeva skrodimą vykdė Vilniaus miesto gydytojas Kauza, dalyvaujant sovietų įgulos gydytojams. (Spaudos žiniomis dr. Kauza prieš metus mirė kankinio mirtimi Sibire). Skrodimo metu paaikšėjo, kad kulka į Butajeva kūną įėjo širdies srityje, kludė širdį ir liko tūnoti prie odos, nugaros srityje. Vilnonių viršutinių marškinių kairėje pusėje buvo kulkos pramušta skylutė ir, kaip pats Kauza man vėliau pareiškė, kad kulkos įėjimo vietoje buvo žymu parako apdegimo ženklų. Apatiniai marškiniai, kurie buvo didoki Butajevui, turėjo kelias skylutes. Dr. Kauzos supratimu, tai įvyko dėlto, kad tie marškiniai susiraukšlėjo, ir kulka juos pramušė keliose gretimose vietose.

Tačiau sovietų gydytojais su tuo interpretavimu nesutiko, ir jiems tai pasiliko "zagadka" (mislė). Po dviejų dienų teiravausi pas tardytoją Pošką, ar sovietai neatsiuntė pistoleto. Jis tei-

ravęs tuo reikalu ir gavęs iš sovietų atsakymą, jog pistoletas nusištas į Maskvą ir mes jo nematysime.

Pažymėtina, kad vėliau, jau sovietams Lietuvą okupavus, dr. Kauza man rodė naujo sveikatos ministro dr. Kogano raštą, kuriame dr. Kauza kaltinamas sąmoningu skrodimo davinių iškrypimu, prieinant išvadą, jog Butajevas pats nusižudė, o ne buvęs nužudytas Lietuvos policijos.

Dėl kareivio Šmarganeco iš šnipiškų sovietų įgulos, kuris neva mūsų policijos buvęs pagrobtas ir kankintas, norint išgauti žinių apie sovietų įgulas, ir vėliau per kamiją bei kanalizacijos vamzdžius pabėgęs ir pasiekęs savo kareivines, turiu pastebėti, kad pats asmeniškai dalyvavau apklausinėjant tūlą Jadvygą Savickaitę, gyvenusią Kalvarijų gatvėje, Vilniuje. Ji parodė odinę piniginę paliktą pas ją kareivio Šmarganeco su nuotraukomis. Be to, ji parodė duobę po grindimis, kur Šmarganecas pas ją slapstėsi, nes buvęs į ją įsimylėjęs ir norėjęs vesti, bet vėliau apsigalvojęs ir grįžęs į savo kareivines, žadėdamas vėliau pas ją sugrįžti. Kad pasiteisintų prieš savo viršininkus jis ir sugalvojo nebūtus dalykus apie kankinimus ir pabėgimą. Tardymo duomenys taip pat parodė, kad ten niekur apylinkėje nei nėra tokių kanalizacijos vamzdžių, kuriais žmogus galėtų landžioti.

Sovietams Lietuvą okupavus, Savickaitė ir kriminalinės policijos valdininkas Dimavičius, kuris daugiausia pasidarbavo Savickaitę surasdamas, buvo iškviesti į NKVD įstaigą ir daugiau apie juos neteko nieko girdėti.

Apie kareivius Pisariovą ir Šutovą man neteko nieko girdėti. Šutovas, jeigu toks tikrai buvo, tai ne kas kitas kaip tik sėkmingai dezertyravęs raudonarmietis. Gi Pisariovas, greičiausiai buvo Šmarganeco pasekėjas, nes atėję sovietai neleido mums to fakto nei tyrinėti.

Buvau ir esu įsitikinęs, kad sovietai tuos kareivius panaudojo tik masei mulkinti. Nebūtų buvę Butajeva nusižudymo, būtų pakavę Šmarganeco ir Pisariovo. Nebūtų jų tuo momentu būtu ką nors kito sugalvoję.

Gal skaitytojai bus kiek nuobodokas mano smulkmeniškas aprašymas įvykio su Butajevu, bet turint galvoje, kad ši savo pareiškimą duodu pirmą kartą, kad visi panašūs teisiniai pareiškimai yra pilni neįdomių, bet kartais gal reikšmingų faktų istorijai, ir kad gal ateityje kam nors kada nors prireiks kaip tik tų detalių, manau, kad skaitytojas supras ir man už tai atleis.

KUR GERIAUSIA PAILSĖTI PER ATOSTOGAS

GARSIAME CAPE COD — OSTERVILLE, MASS., KURTORIE PRIE ATVIRO ATLANTO, LONG BEACH PLIAŽO, PUŠŲ PAVESYJE, GRAŽIOJE LIETUVIŠKOJE VASARVIETĖS VILOJE

"AUDRONĖ"

87 EAST BAY RD., OSTERVILLE, CAPE COD, MASS. TEL. GA 8-2748

Ištaiginga vila, erdvūs kambariai • Gražus privatus 2 akry pušynas — parkas • Šiltos Golfstroto srovės, atvira jūros pliažas 5 min. pėsčiom • Rami aplinkuma, daug vietos poilsiui ir žaidimams • Geras lietuviškas maistas ir malonus patarnavimas.

ATIDAROMA NUO BIRŽELIO 15

Lietuviai savininkai, Dr. Ed. ir Marija JANSONAI visus malonias kviečia atvykti. Iš anksto kreiptis:

DR. ED. JANSONAS

89 Mt. Ida Rd., Boston 22, Mass. — tel. AV 8-5999

arba nuo birželio 15
Audrone-Janonas, 87 East Bay Rd., Osterville, Cape Cod, Mass.

Jūros mėgėjus vasaros atostogas praleisti kviečiame prie ATLANTO, ASBURY PARK, N. J.

P. ir O. LANIŲ VASARNAMYJE

Čia ažuolų apsupto vasarnamio erdviuose kambariuose, už nedidelę kainą, ramiai pailsėsite, pasimaudysite švaresniais paplūdimyje ir iš visų ATLANTO pakrastyje esančių.

Tik per keletą minučių pesčiam nuo vasarnamio pasiekiamas vandenynas — paplūdimys, kino teatrai, bažnyčios, krautuvės, restoranai ir kitos pramogų vietos.

Svečių patogumui galima naudotis virtuvėmis, šaldytuvais, maitintins vietoje. Maudymosi mokestis apmokamos savininkų.

Kambarius siūlome užsisak ti iš anksto:

P. Lanys
515 4th Ave.,
Asbury Park, N. J.
Tel. PR 6-9783

arba

P. Lanys
1248 Waverly Pl.,
Elizabeth, N. J.
Tel. EL 3-1169

VYKSTATE ATOSTOGŲ?

Pasirūpinkite nelaimingų atsitikimų ir ligos apdraudą.

Pagrindinė suma

\$10,000.00 \$15,000.00 \$20,000.00

Nel. atsit. medic. išlaidos

\$ 1,000.00 \$ 1,500.00 \$ 2,000.00

Apdraudos dienos

7 \$4.35 \$ 6.05 \$ 7.70

14 \$7.15 \$ 9.85 \$12.60

21 \$8.75 \$12.10 \$15.40

Galima apsidrausti iki \$50,000.00.

GENERAL UNDERWRITERS

UT 1-2345

Joseph P. Mull

Tremties Mokykla

Po trijų mylių pėsčiom, naujas Vasario 16 Gimnazijos auklėtinis pasiekia mažą Huettenfeldo miestelį, kurio gale matosi gimnazijos rūmų bokštas.

Gimnazijos mokiniai savo rankomis parke stato krepšinio aikštę. Sportas šią lietuvišką mokslo įstaigą išgarsino vokiečių spaudoje, kuri rašo apie "audringus aplodismentus lietuviams krepšininkams", apie "nenugalimus lietuvių gimnazijos sportininkus" ir panašiai.

Žvilgsnis į klasę. Mokytojai pasisako, kad šios gimnazijos mokiniai yra darbštūs, gal net darbštesni, negu Nepriklausomos Lietuvos mokiniai...

Pamokų ruošimas bendrabutyje. Specialių vietų, kaip knygyno ar skaityklos, tam tikslui nėra. Kambariuose gyvena 4, 6 ar daugiau moksleivių...

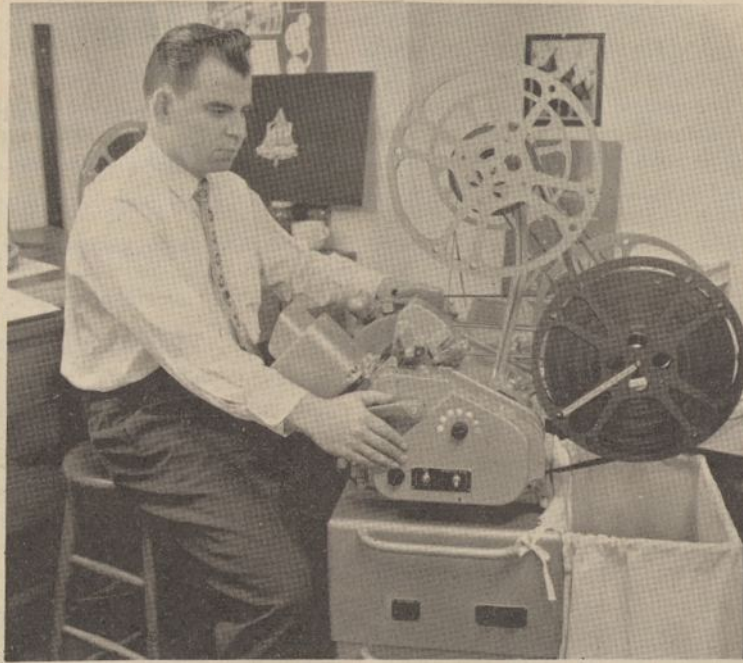
Gimnazistai valgykoje. Maistas geras, bet jo neperdaugiausia ir trūksta įvairumo. Pieną ir kiaušinius mokiniai retai mato...

Gimnazijoje netrūksta ir linksmesnės nuotakos. Veikia tautinių šokių grupė, kuri laiks nuo laiko lankosi netoli esančioje senelių prieglaudoje...

(Vyt. Gedgaudo filminės nuotraukos)

LIETUVIŠKI FILMAI

POVILAS JASIUKONIS, jaunas filmų gamintojas, neseniai baigė montuoti du lietuviškus garsinius filmus: Tremties Mokykla ir Lietuva-Europos nugalėtoja, kurių premjerą gegužės 29 d. suruošė ALT Sąjungos Waterbury skyrius.

Pirmasis filmas vaizduoja Vasario 16 Gimnazijos gyvenimą (filmavo Povilas Jasiukonis ir Vytautas Gedgaudas). Filmą įkalbėtas P. Jasiukonis ir įdainuotas gimnazijos choras.

Antrasis filmas Lietuva-Europos nugalėtoja supažindina su Lietuvos istorija ir mūsų sportininkų laimėjimais. Filmui talkininkavo nuotraukomis Pranas Lubinas ir buv. JAV pasiuntinys Lietuvoje dr. O. Noremas. Filmą įkalbėtas Br. Railos ir A. Dundzilas.

Abiejų filmų rodymas užtrunka pusantros valandos. Lietuviškosios organizacijos, norinčios savo apylinkėse rodyti šiuos filmus, tesikreipia į P. Jasiukonį, 269 Norton St., New Haven, Conn.

Draugas Don Camillo

Giovanni Guareschi

NESIBAIGIANČIOS ISTORIJS GALAS

--Tai, ką tamstai noriu pasakyti, galiu atlikti ir stovėdamas,--nūnai atsakė Peppone. --Atėjau išlyginti savo sąskaitų. Iš po dviratininko apsiausto jis išsitraukė žvakę ir pastatė ją ant stalo.

--Atnešiau ją tamstai, norėdamas Dievui padėkoti už išgelbėjimą nuo audros.

Don Camillo nusišypsojo. --Kai pavojus didžiausias-- Dievas arčiausiai. Taip pasakė man ano laivo kapitonas Juodojoje jūroje. Deja, daugumas vėl pamiršta gerąjį Dievą, kaitik pavojus praeina. Bet tamsta jį atsiminė, ir mane tai nuoširdžiai pradžiugino.

Peppones veidas pasidarė dar niuresnis. Jis pakijo ranką po apsiaustu.

--O šitoji,--prabilo jis,--padėkoti mielažmė Dievui už tai, kad mane išgelbėjo iš pinklių tūlo kunigo, kurį velnias buvo užkrovęs ant mano galvos.

Su tais žodžiais jis iš po apsiausto ištraukė gausiai papuoštą žvakę, kuri buvo metro dvidešimties aukščio ir penkiolikos centimetrų skersmens.

Don Camillo išplėtė akis. --Ją turėjau specialiai liedintis,--pasiškinė Peppone. Kad išgyventą pavojų pavaizdavus, ji turėtų būti šešiolikos metrų aukščio ir trijų metrų storio.

--Tamsta teiki man per daug garbės,--atsakė Don Camillo. --Aš pagaliau tesu tik nereikšmingas kaimo klebonėlis.

--Yra klebonėlių, kurie pavojingėsi ir už storusią popiežių,--pareiškė Peppone, ir jo balse skambėjo įsitikinimas.

Paskui jis numetė ant stalo didelį geltoną voką ir du laiškus.

--Tie atėjo mano adresu, kad perduočiau draugui Tarocci,--pasakė Peppone. --Bet tas reikalas man nepatinka, ir turiu tamstą įspėti. Jei ateis daugiau tokio pašto mano adresu, tai viską sumesiu į ugnį.

Don Camillo atplėšė geltonąjį voką. Jame buvo pluoštas fotografijų ir laiškas, kurį jis skubiai perskaitė.

--Čia yra...

Peppone nutraukė jį.

--Tamstos reikalai manęs nedomina, kilnybe.

--Tai ne kilnybės reikalai, o

draugo Tarocci. O celės vadovas Tarocci yra įpareigotas apie viską informuoti savo viršininką. Taigi, čia yra draugo Peratto laiškas. Jis siunčia man krūvą nuotraukų, su kuriomis aš galiu pasielgti savo nuožiūra. Pažiūrėk į šią grupę, kurios pirmoje eilėje mudu stovime greta vienas kito. Ar tai ne jaudinantis vaizdas?

Peppone pagriebė nuotrauką ir pro dantis prakošė:

--Tikiuos, ši kartą nekrešiu kokios išdaigos?

--Nesirūpink, senatoriai! Draugas Peratto man siunčia ir eilę "neoficialių" nuotraukų, kuriose nematyti "išrinktųjų", ir prašo mane jas panaudoti buržuazinėje spaudoje, neminint fotografo pavardės. Jis tikisi tuo būdu užsidirbsias kiek pinigų. Matyt, partija jį labai blogai apmoka. Pažiūrėsiu, ar galėsiu jį patenkinti.

--Ir tokioms šunystėms tamsta esi linkęs!--subliovė Peppone.

--Prašau! --pasakė jam Don Camillo, išskeldamas vieną nuotrauką. --Mes negalime gerojo žmogaus surišti. Nuotraukas kurioje aš esu matomas, gali kiekvienu metu pasiųsti partijos laikraščiui. Ir kodėl jos neturėtų būti skelbiamos?

Peppone susmuko ant kėdės ir šluostė nuo kaktos prakaitą. --Drauge, aš jau pasakiau: tamstai nėra ko bijotis manęs. Pastrinkite nuotraukas, kurias partijos laikraštis gali spausdinti, o visa kita ramiai palikite draugui Tarocci.

Tuo metu, kai aprimęs Peppone peržiūrėjo nuotraukas, Don Camillo perskaitė antrąjį laišką. Po to jis pasakojo:

--Tai draugas Tavano. Jis labai dėkoja už mano patarimą, nes jo motina esanti labai laiminga. Trys žiemkenčių daigai gerai išsilaikė, ir jis juos pasodino. Jis sako, kad ji juos lankanti kiekvieną dieną. Jeigu jie žūtų,--rašo jis,--tai aš pasiųsiu, kad manobrolis mirė antrą kartą. Jis prašo perduoti sveikinius ir padėką draugui senatoriui.

Peppone sumurmėjo ir toliau žiūrėjo nuotraukas.

(Bus daugiau)

Lietuva - Europos nugalėtoja

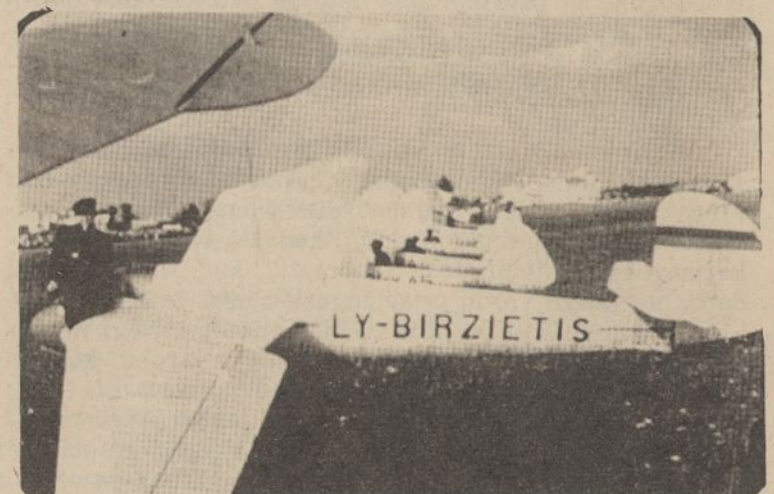
Lietuvos karalystė penkioliktame amžiuje siekė nuo Baltijos jūros iki Juodosios jūros ir buvo pati didžiausia ir galingiausia valstybė Europoje...

Garsus Lietuvos ir Amerikos sportininkas Pranas Lubinas su savo šeima. Jie visi domisi lietuviška spauda ir mūsų tautos laimėjimais.

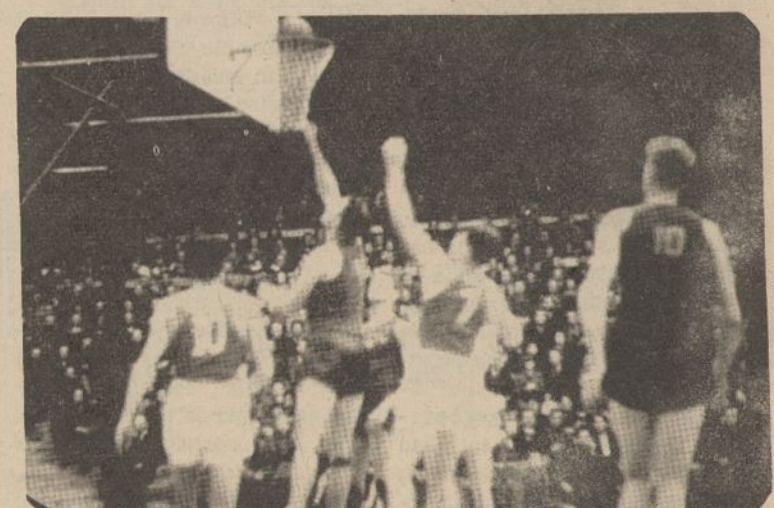
1938 metų liepos 17 dieną, Kaune, Kūno Kultūros Rūmų stadione Lietuvos Respublikos Prezidentas Antanas Smetona atidarė pirmąją Pasaulio Lietuvių Tautinę Olimpiadą.

Nepriklausomoje Lietuvoje nepaprastai greitai išaugo sklandymas. Pyragius, Ožkinis, Gysas ir kiti vyrai pasiekė europinių rekordų.

Lietuvių Tautinę Olimpiadą uždarant, ministras pirmininkas kunigas Vladas Mironas nugalėtojams įteikia medalius. Olimpiados pirmininku buvo Kauno Kūno Kultūros Rūmų direktorius Vytautas Augustauskas, matomas nugara į mus. Lubinas priima medalius.

Europos Krepšinio Pirmenybėse, 1939 metais, Kaune, Lubinas krauna suomiams į krepšį. Rungtynės baigėsi -- 112:9 lietuvių naudai...

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
HENDERSON 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis • Redakcinę kolegiją sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, J. Papiėnas, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTI, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Balys Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Gudravojimas verčiantis per galvą

Mūsų pagrindiniai nusistatymai Lietuvos reikalui, atrodo, negalėtų kaitaliotis nei pagal laiką, nei mados reikalavimus. Lietuvis visad siekia laisvės ir laisvai gyventi Nepriklausomoje Lietuvoje. Visi, kurie tik jėga į mūsų kraštą įsiveržė, turi ją apleisti ir palikti patiems lietuviams savo reikalus tvarkyti. Tik pačių lietuvių tvarkomaj savarankioj valstybėj gali geriausiai augti lietuvių tautinė kultūra, žmonių gerbūvis ir visokeriopa laisvės palaima.

Gaila, bet taip yra, kad tuos mūsų pagrindinius nusistatymus tai vienas tai kitas iš mūsų tarpo pabando griauti. O kad juos nori sugriauti maskviniai komunistai ir jų tarnai, tai juk nė stebėtis nereikia. Tai įeina į jų didžiųjų planų apimtį — pavergti dar ir pasmaugti, kad niekad savarankiškam laisvam gyvenimui Lietuva nebeprisikeltų.

Dar labiau gaila, kad tokių pagrindinių mūsų nusistatymų keitimui užsimojimai spausdinami lietuviškuose laikraščiuose. Atseit, jiems pridodama tiek svarbos, kad juos turi išgirsti plačioji lietuvių visuomenė. Ir, ne tik išgirsti, bet jei jau ne visus, tai nors dalį, priimti.

Tokio užsimojimo ryškiausias pavyzdys pasirodė Darbo žurnale, atspaudus A. Šalčio straipsnį, kuriame jis visus kaltina, tik jau ne Maskvos grobimo politiką. O tą žurnalą leidžia Lietuvių Darbininkų Draugija, kitaip sakant, tie patys lietuvių socialdemokratai, kurie leidžia ir Keleivį. Bet jau Keleivio redakcija rado reikalo atspausdinti pasisakymą, kuris apie tą straipsnį taip sako:

"A. Šalčius 'išlaiko' liniją! Jis niekina lietuvių išeivių ir politinių emigrantų pastangas kaip nors padėti pavergtai Lietuvai atgauti laisvę ir siūlo susitaikyti su esama padėtimi Europos Rytuose. Mūsų visuomenės priešakyje dirbančius žmones A. Šalčius visai pravardžiuoja ir, jei galėtų, tai juos, rodos, šaukšte vandens nuskandintų."

Visi nujaučiame, kiek tų lietuvių socialdemokratų mūsų tarpe yra. Taigi keli veikėjai nebegali tarpusavy susikalbėti ir kalbasi per socialdemokratiškus laikraščius. Nebesuskalba pagrindiniais lietuvių nusistatymo klausimais. Ir nesuskalba, greičiausia ne iš noro agentauti sovietams, bet iš didelio mandravojimo, noro pasivartyti per galvą. O tokių besivartančių visais laikais netrūko, netrūksta ir dabar.

Kaip ir buvo galima laukti, tuo straipsniu džiūgauja Laisvė ir Vilnis. Nereikia abejoti, kad tą straipsnį, savai propagandai, sovietai perspausdins ir pavergtėje Lietuvoje. Perspausdins parodydami, kad jau ir laisvuose Vakaruose esantieji pradeda "suprasti", kad Maskva gerai daro, nes taikos vardu prisidengusi, mažas tautas "veda" į didelį komunistinį kelią ir tuo jas apsaugo. Negi jie pasakys, kad tame kelyje daug pasmaugtų lavonų, kol pagaliau visi pavergtieji liks trąsa rusų tautai augti.

Pripuolamumas ar sutapimas, kad tokias slidžias mintis ir dar labiau slidžius kelius pradeda piršti ne prityrę politikai ir visuomenininkai, bet jei taip galima pasakyti, mūsų paaukliai. Greičiausia, kaip tokiame amžiuje būna, ieškodami originalumo, kad ir per galvą verčiantis, nori pasirodyti kitokiais. Bet tie kitokie, kurie akiplėšiškai kenkia mūsų laisvės kovai, jau reikalingi tam tikro apinasrio. Ir tuo apinasriu pareiga pasirūpinti tiems, kurie tokius laikraščius leidžia ir tokias mintis viešai skelbia. Kam kam, bet ne lietuvių tautos atečiai tuo pasitarnaujama.

B. G.

PRIEKAIŠTININKAMS TĖSIANT KEISTUS IŠVEDŽIOJIMUS

"The trouble with most of us is that we would rather be ruined by praise than saved by criticism".
Rider's Diges, June, 1960

Gerbiamas Pone Redaktoriau!

Reiškiu Tamstai gilią užuojautą dėl dažnai pasitaikančių lietuviškoje spaudoje J.ams nemalonių priekaištų sąryšyje su Dirvoje tulpusia mano recenzija apie Trubadūro premjerą. Kadangi priekaištinkiniai nepaliaujamai tęsia savo keistus išvedžiojimus, tai šia progą pravartu priminti dar ir tai, kad kiekvienas kultūringas asmuo, vienetą, grupę, draugiją, organizaciją ar p. pasireiškiantys viešumoje turi tikėtis ir kultūringai priimtą, subalansuotą linkin-

čias kritikas. Tačiau mano buvo nenumatyta, kad Trubadūro kritikos paliestieji dar nėra apribrendę priimti tokios kritikos! Panašiai Dirvoje pedagoginės mintys apie čiu-čia liū-lia kritikas vieton susidūmimo atrodo, pažadino tikpyktį. Turbūt, labai sunku—minėtų kritikų ciklo užliūliuotiems sugabumais ir netobulumais -- pabūsti realiesnei pastabai ir dar tobulintis, kai jau buvai pripažintas tobulu, koks esi. (Šiuo atveju amerikiečiai turi puikų išsireiškimą "As is"). Gynėjo pozicijoje K. Skaisgirio mintys (tūpusios Drauge) tėra žodžiai, neturintys padėties gelbėjimo galios. Keletu atveju jie surinkti iš tolimo laiko ir erdvės bei asmenų, neturinčių tiesioginio ryšio su šiais metais buv. Trubadūro kritika. Pav., K. Skaisgiris ima K. Kavecko recenziją apie A.

Štai mano rankose katik "Kario" išleista Vaclovo Biržiškos knyga PRAEITIES PABIROS. Tai gražiai įrištas leidinys, papuoštas skoningomis iliustracijomis bei užsklandomis, suautorius atvaizdu (Čia pirmą kartą tenka matyti mūsų a.a. profesorių lietuviškoje kario uniformoje).

Vaclovo Biržiškos PRAEITIES PABIROS -- rinkinys straipsnių, nesurištų tarpusavyj kokia viena bendra mintimi. Visuose atsispindi mūsų lietuviškojo praeities gyvenimo veidas. Šitoji mūsų praeitis ir yra tas pagrindinis vedamas siūlas, kuris vynioja visą surinktą medžiagą bendram, sakykime, praeities kamuolin.

Taigi, autoriui, atrodo, rūpėjo duoti mūsų praeities gyvenimo vaizdus ir smulkius istorinius fragmentus bei paskirų asmenų atsiminimus, supinant visa į vieną tam tikros epochos iškarpa, patiekiant tam tikslui kurį būdingą įvykį. Kiekvienas įvykis yra autentiški, atpasakoti, pasiremiant susieškota medžiaga (dienoraščiai, laiškai ar šiaip iš bylų paimti dokumentai).

Kučilno diriguotą Rigoletto prieš arti pora dešimties metų Vilniuje. Taip pat mini kažkada Vokietijoje A. K. diriguotą "Trubadūrą" daugelį kartų... (Negirdėta). Cituoja V. Jakubėno senesnes kritikas apie A. Kučilno diriguotus skirtingus veikalus. Tą visą medžiagą K. Skaisgiris gretina su šių metų mano Trubadūro vertinimu ir išveda muzikos kritikų gradaciją: (Cituoju) "... K. Kavecko ir V. Jakubėno senesnes kritikas apie A. Kučilną yra žymiai stipresnės ir patikimesnės, negu mūsų naujosios recenzentės..." Manyčiau, kad neologika taip teigti, nes mes visi trys kritikai nebuvome viename A. Kučilno diriguotame vertinimo kontekste. Minėtu teigimu K. Skaisgiris pastato save į muzikos kritikų kritiko padėtį. Drąsa ima miestui Panašaus svorio ir kitos K. Skaisgirio informacinės mintys. Rezultate--randame Drauge buv. Lietuvos Operos primadonos V. Grigaitienės laišką, prašantį atitaisyti K. Skaisgirio klaidingas informacijas apie jos meninę karjerą.

K. Skaisgirį ir panašius Trubadūro kritikus "nuskriaustųjų" gynėjus Naujienose bei kituose laikraščiuose turėjo visuotinė patenkinti Dirvos straipsnis "Per Trubadūrą į Hondurasą", nes ten buvo ir man puiki pamoka, koks recenzijos stilius neįteistų užčiuoti, užliūliuoti! Širdingai dėkoju!

Su geriausiais linkėjimais
Iz. Motekaitienė
Chicago

NESUSIPRATIMAI PASAKOJIMŲ ATPASAKOJIMUOSE

Dirvoje spausdinami A. Valasevičiaus pasakojimai apie gyvenimus sovietininkų okupuotoje Lietuvoje ir tikrojo tremtyje yra labai įdomūs, naudingi ir, kiek žinau, teisingi. Bet atkreipkime dėmesį ir į tai, kad pasakojimuose, ypač kitų atpasakotuose pasakojimuose, pasitaiko ir nesupratimų.

Štai, Drauge, birželio 4 d., Al Gimanto atpasakotame pasakojime šviežiausias atvykėlis iš Lietuvos sako: "Teko dirbti greta Latvijos prezidento Ulmanio dukters. Ji pati nežinojo apie savo tėvo likimą". Tai būtų, ypač latviams, įdomi informacija, tik čia išsina toks nepatogumas, kad Latvijos prezidentas K. Ulmanis buvo užkietėjęs viengungis ir nei sūnų, nei dukterų neturėjo... Vokietijos laikraščiuose buvo vieno sugrįžėlio pasakojimas, kad autorius buvęs su Ulmaniu vienoje stovykloje Sibire. Bet ir vėl nepatogumas: patikrintomis žiniomis, Ulmanis niekad nebuvo nutremtas į Sibirą. (Pradžioje jis buvo nutremtas į Kaukazą, paskui perkeltas į Kirovą, buvusią Viatką, ir tenai mirė).

Al. Gimanto atpasakojime yra dar ir toks pareiškimas: "Sibire teko būti garsiojoje Vorkutoje ir jos apylinkėse". Vorkuta yra tolimoje šiaurėje, už poliarinio rato, bet šiaip Uralo, taigi ne Sibire.

V.R.,
N.Y.

LIETUVIŠKOS PRAEITIES PABIROS

Balys Auginas

Beveik visi knygoje įdėti straipsniai savo laiku yra buvę jau spausdinti įvairiuose Nepr. Lietuvos žurnaluose bei leidiniuose. Tačiau tai dar nereiškia, kad jie nūdienės sąlygose jau nėra aktualūs. Autoriaus brolis Mykolas šiuos straipsnius surinkęs ir suredagavęs į "pomirtinį leidinį". Kaip žinome, prof. Vaclovas Biržiška mirė 1956 m. Amerikoje, o jo paliktai raštai rūpinasi vyresnysis brolis Mykolas (netrukus išsina iš spaudos ir kita Vaclovo Biržiškos knyga--Aleksandrynas). Taigi, ir šie surinktieji šioje knygoje straipsniai (kurių čia priskaitome 31) yra įdomūs, aktualūs ir, kaip istorinė medžiaga, niekad nesenstanti. Ir pats šios knygos redaktorius M. Biržiška sako pratarinėje--"jie visi skirti Lietuvos praeičiai nuviešti, ir tikrai kiekvienas jų pateikia ką sava, iš kitur neskolinta, tik autorius savarankiškai susėta ar saviškai, kartais net savotiškai paaikškina."

Redaktoriaus ir leidėjų mintis duoti dokumentinės medžiagos istorikams, ją išlaikyti ateities kartoms -- yra tikrai pagirtinas dalykas. Lituanistinės medžiagos trūkumas tremtyje yra labai jaučiamas, ir jos niekad nebus per daug. Ypač surinktos į vieną parankų leidinį, kuriuo, reikalaujant, galima naudotis, ar tai rašant mokslinį darbą, ar ruošiant referatą, ar, pagaliau, šiaip ieškant reikalingų faktų paskaitoms iš Lietuvos istorinės praeities.

Straipsnių tematika įvairi. Autorius paličia Lietuvos istoriją. Šios srities įdomūs straipsniai yra Kryžiuočių keliai į Lietuvą IV amž., 1831 m. sukilimas Lietuvoje.

Švietimą ir Lietuvos mokyklų istoriją liečia straipsniai--iš Jėzuitų mokyklų praeities Lietuvoje XVIII amž., Rietavo agronomijos mokyklos programa, Lietuvos mokyklos reformos bandymai 1860 m. pradžioje.

Spaudos draudimui paskirti: Lietuviškoji knyga spaudos uždraudimo metu, Spaudos draudimo klausimai, Kaip sekėsi

platinti lietuviškas knygas rusų raišėmis etc.

Įvairūs sukilimai bei pasipriešinimai prieš okupantus pavaizduoti straipsniuose Gimnazijos maištas 1865 m. dėl cerkvių nelankymo, Kražių gimnazijos byla 1840-41, Nežinomas lietuviškas atsisaukimas iš 1863 m. sausio 23 d. Du Vilniaus generolo Gubernatoriaus Nazimovo įsakymai, Kaip rusų žandarai nušviesdavo lietuvių sąjūdį ir kt.

Knygoje randame ir taip vadinamą "įvairenybę"--įvairiomis temomis rašinių. Štai, keletas: Kaip prieš 100 metų žemaitis Griškevičius lėktuvu skrido, arba gyvas ir įdomiai parašytas Kunigo Mato Veito atsiminimai iš 1863 m. tremties.

Lietuvos konsulas Chicagoje dr. P. Daužvardis įteikia vaizdų albumą "Lithuania" Cicero Aukšt. Lituanistikos Mokyklos abiturientei Jolandai Grigalaukaitei. Užpakaly stovi mokyklos direktorius kun. P. Patlaba.
E. Šulaičio nuotrauka

Parama lietuviams

Tremtinių Metams besibai-giant Balso Centro Valdyba paskyrė 39 šeimoms, gyv. Vokietijoje, DM 35,805.00, už kuriuos V. Vokietijoje likusieji tremtiniai galės nusipirkti būtiniausių įsikūrimo baldus, kitą darbo įrankius ar susitvarkyti gyvenvietes.

Tarptautinės organizacijos, Balfui prašant, yra taip pat pa-

skyrusios lietuviams įsikurti keliasdešimt tūkstančių dolerių. Visais atvejais pinigai neduodami tremtiniais į rankas, o apmokamos įsikūrinimo sąskaitos (baldų, įrankių).

Lenkijoje vargstantiems lietuviams Balfas nuolat siunčia rūbų ir vaistų siuntas. Centro Valdyba paskyrė 500 dolerių specialiai mokslus einančiam jaunimui padėti, už kuriuos bus nupirkti ir nusiųsta naujų medžiagų.

Vokietijoje likusiems lietuviams (dalinai estams ir latviams) Balfas išrūpino ir vien tik birželio mėnesį išveža: kukurūzų dribsnių 40,000 sv., kvietinių miltų 80,000 sv., pieno miltelių 54,000 sv., rūbų 7,180 sv. ir kanadiško konservuoto bekono 50,004 sv. (66,672 dėžutės, kurių rinkos vertė apie \$60,000.00).

Šią Kanados valdžios dovaną padėjo išrūpinti ir visas pasiuntimo išlaidas žadėjo padengti K. L. B. Šalpos Fondas, vadovaujamas Iz. Mališkos.

Į skurdą patekusioms dviem lietuvių šeimoms Brazilijoje Balfas paskyrė \$300.00. Vienai šeimai Belgijoje (grįžę iš Sibiro) šiek tiek įsikurti 150 dolerių. Balso Centre yra per 20 dar neišspręstų prašymų iš Italijos. Jiems kelis tūkstančius dolerių assignavus, Balso atsargos lėšos labai sumažės. Tikimasi, kad Balso rėmėjai šitą puikiai suprantą ir iš daugelio vietų sustiprins šalpos fondą.

VILA MEŠKA

BEACH ST.
MONUMENT BEACH
CAPE COD, MASS.
TEL. BUZZARD BAY
PLAZA 9-3251

Savininkai LUŠIAI ir VEITAI

ČIA GERIAUSIA PRALEISTI VASAROS ATOSTOGAS

VILA MEŠKA yra saulėtam Cape Cod, Mass., kurio krantus skalauja Golfo srovės šildomos Atlanto bangos.

VILA MEŠKA tikram poilsiui be rūpesčių siūlo:

- ☑ Ramią ir gražią aplinkumą.
- ☑ Erdvius ir patogius kambarius.
- ☑ Gerą ir sveiką maistą.
- ☑ Neaukštas kainas.

PASINAUDOKITE PATIKIMU, KRUOPŠČIU IR GREITU FIRMOS PATARNAVIMU

SIUNTINIAI SIUNČIAMI Į SOVIETŲ RUSIJĄ.

Lietuvą, Ukrainą, Baltgudiją, Latviją, Estiją ir kitas respublikas

GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC.

Licensed by USSR

135 WEST 14th STREET
NEW YORK 11, N. Y.
Tel.: CHelsea 3-2583

MŪSŲ SKYRIAI

2134 W. Chicago Ave.
CHICAGO 22, ILL.
Tel. Dickens 2-8232

3216 Sunset Blvd.
LOS ANGELES 26, Cal.
Tel. NOrmandy 5-9887

141 Second Avenue
NEW YORK CITY
Tel. GRamercy 5-7430

39 Raymond Plaza W.
NEWARK, N. J.
Tel. MARket 2-2877

132 Franklin Ave.
HARTFORD, CONN.
Tel. CHapel 6-4724

900 Literary Road
CLEVELAND 13, OHIO
Tel. Tower 1-1461

332 Fillmore Ave.
BUFFALO 6, N. Y.
Tel. MOhawk 2674

359 W. Broadway
S. BOSTON 27, Mass
Tel. AN 8-5040

11339 J. Campau
DETROIT 12, MICH.
Tel. TOWnsend 9-3980

632 W. Girard Ave.
PHILADELPHIA 23, PA.
Tel. WALnut 5-8878

Mūsų didžiulė firma turėdama tūkstančius patenkintų klientų 100% garantuoja pristatymą. Kiekvienas siuntinys išsiunčiamas laike 48 val. ir adresata pasiekia per 6-7 savaites (oro paštu laike 7-12 dienų). Įstaigose yra pirmos rūšies pasirinkimas įvairių prekių. Reikalaukite mūsų nemokamų katalogų, kuriuose rasite informaciją apie naujas muitų normas ir patarnavimus. Atsiminkite, kad mes esame specialistai, kas liečia siuntinių persiuntimą.

Akimirksnių kronikos

Bronys Raila

Gyvenimas tarp rezoliucijų

Laikas nuo laiko Amerikos ir kitų laisvų kraštų lietuviai sušaukia politines konferencijas ir net kultūros kongresus. Protarpiais paskaitome, kad štai ta ar ana puikaus vardo partija bičiuliai, talkininkai, vlikininkai, tarybininkai, bendruomenininkai turėjo savo suvažiavimą, lyvyko lietuvių skautų ar studentų sąskrydis, studijų dienos. Visos lietuviškos kolonijos iškilmingai paminėjo Lietuvos Nepriklausomybės šventę. Japlačiai paminėjo net Amerikos kongresus! Dabar netrukus, kaip įprasta, pradėsime minėti baisiojo birželio trėminius ir--tik prašau, kad jūsų burnos neužkimtų--Lietuvos nelaisvės dvidešimtmečio sukaktuves...

Nežiūrint, kad užsienyje skaičiaus atžvilgiu turime kiek per daug lietuviškų laikraščių, mes nesame labai raštinga tauta. Lietuvis jau nuo senų senovės lietuviškai rašyti nelabai mėgo. Bet toms konferencijoms, suvažiavimams, kongresų sąskrydžiams ir sukaktuvių minėjimų dienoms mestampame kitokie. Tada ne tik gausiai kalbame, daug ilgesnėmis prakalbomis negu šios mano kronikos, bet ir gražiai ir net griežtai rašome. Surašome nutarimus, rezoliucijas, deklaracijas, protestus, įsipareigojimus. Priesiekame, kad esame ir būsimie lietuvi, kovojame ir kovosime už lietuvių tautos laisvę, rižtamės ir rižimės nugalėti visus gausiausias priešus, protestuojame ir protestuosime... Prieš ką? Prieš viską ir visus, kurie nepadeda, kludo, kenkia, žlugdo mūsų didžiųjų idealų įsikūnijimą.

Paskui visa tai paskelbiame spaudoje. Ir jau patenkinti žinome, kad savo pareigą puikiausiai atlikome. Ir tikime, kad padarėme daug, maždaug "viską, ką galėjome".

★

Man labai liūdna ir baisiai skaudu prisipažinti, kad taip netikiu. Netikiu nei toms rezoliucijoms, nei jų verte, nei visais tais kolektyviniais deklavimais. Nebetikiu nei kultūros kongresų nutarimais, nei studentų studijų dienų išvadomis, nei nuosmukio manifestais, nei pasaulio lietuvių bendruomenės suvažiavimų prakalbomis, nei partijų "platformomis" ir jų centro komitetams, nei jokio laisvinimo veiksnio ar veiksnų veiksnio deklaracijomis...

Ir kas dar blogiau, gerai žinau, kad toks netikėjimas yra negirtinas. Jis yra griežtai blogas, neigiamas, nepozityvus, žlugdantis ir ko gero gal net neteisingas. Betgi žinote, kaip yra su tikėjimu: jeigu kuo tikrai tiki, tai tiki, nors tai būtų absurdas, o jei kuo netiki, tai netikėsi, nors tau matematikas išvedžiotų, kad du ir du yra keturi... Taip aš nebesapitikiu konferencijomis ir jų nutarimais, organizacijomis ir partijomis, partinėmis ir pasaulėžiūrinėmis draugystėmis, jokiais popieriniais sambūriais pagal smulkiai išdirbtus ir dešimtmečiais apgalvotus statutus paragrafus.

Aš dar tikiu tik vienu:--žmogumi, pavieniu žmogumi, indivi-

du. Visą kitą patikėjimą gyvenimas sulaužė, bet nesulaužė tik tikėjimo žmogumi, atskirai į vieną paėmus. Jei toks žmogus ar tokie pavieniai žmonės dar kur yra, kurie ir be rezoliucijų veikia taip, kaip su rezoliucijomis, kurie ir be statutų įvykdo visus sąžinės paragrafus rūpestingiau ir pastoviau, negu statutais, kurie be laukraščiuose paskelbtamų įsipareigoji-

mų ir protestų kasdienos gyvenime pildo savo įsipareigojimą ir reiškia protestą.--ten dar yra gyvybė, tiesa ir grožis. Tokiu žmogui aš tikiu, myliu jį ir jo buvimas man teikia nuolatinę pagūdą, kad dar ne viskas žuvę. Aš dar tikiu ir partija, organizacija, kokių sambūrių, politikos ar kultūros veiksmu, jeigu jo prieškalyje ar apimtyje yra nors vienas toks žmogus: doras, darbštus, sąžiningas, ištikimas, protingas, pasiaukojantis, ir nuolat pastebiu, kai tokiems mažėjant, viskas dūsta, pūva ir nyksta. Mane labai mažai teimponuoja statutai, rezoliucijos, prakalbos. Ne pagal tai žmogų vertinu ir juo pasitikiu. Ir atrodo, kad ne vienas toks esu. Tokių jau labai daug šioje šalyje.

★

Tai negirtinos nuotaikos. Bet ar nuostabu, ar tai ne normalu? Tautų, ypač nelaisvų tautų gyvenime nekartą atelna laikotarpiai, kai visa lyg užmiega, uždūsta, sustingsta. Visuomenė vienodai tebesirūpina ekonominiiais ir biologiniais reikalais, šio gyvenimo laime ir pomirtiniu stelos išganymu.--bet visi kitokie dvasiniai polekiai užsi-chloroformuoja. Tautą apgaubia nevilts, cinizmas, netikėjimas ir nieko nelaukimas. Ji pasijunta pavargusi, niekam kitam "nebeturi laiko", nieku nepasitiki, nieko nebegebia, niekas jos nebejaudina. Ji gyvena pagal anos dainos žodžius: man vistiek pat, man vistiek pat...

Kas skaitytumėt Mykolo Biržiškos "Lietuvių tautos kelią", matytumėt, kaip mūsų tautos praeityje būta laikmečių, net iš-tisų dešimtmečių, per kuriuos tauta nelaisvėje lyg jau visai uždūsdavo, nutildavo, pakrūda-vo, virsdavo tik medžiaga kitiems valgyti ir virškinti. Ding-davo savo valdžia, adminis-tracija, partijos, organizacijos, mokyklos, spauda.

Ir jei kas tokiems laikotarpiais dar kiek dvasiškai ir tautiškai krutėjo, tai buvo tik pavieniai asmenys. Vienas, žiūrėk, užrašinėjo tautosaką. Kitas parašė dainą apie Birutę. Trečias rinko kirtvukus, liaudies skulptūrą, i-ruošdavo Baublio "muzėjų". Ket-virtas aprašinėjo žoleles ir su-darinėjo lietuvišką herbariumą. Penktas rankinėjo žodžius lie-tuvių kalbos žodynu, šeštas, sep-tintas ir dešimtas vėl kuo kitų neraginamas rūpinosi: tai mo-kyklėlės įsteigimu, tai kalendo-riumi, maldaknyge ar net laik-raščiu, rašė istoriją, keldamas iš kapų didingą senovę, svaigo romantiką, net ne lietuviškai, o lenkiškai poetizuodamas kūrė lietuviškos mitologijos legen-das...

Tai vis buvo pavieniai žmonės, atskiri individai, įdomios ir gyvos asmenybės. Jiems vilties, tikėjimo ir savo tautos meilės saulė niekada nenusileisdavo. Niekas jų neragino būti lie-tuviais, niekas neaišė jų sąžinės partijų programomis, suva-žiavimų rezoliucijomis, kongre-sų prakalbomis. Ir kongresų nebuvo, ir jokių veiksnų kon-ferencijų. Buvo tik jie, pavieniai žmonės, pavienės šeimos, labai nežymios privatinės draugijėlės. Bet iš jų vėliau išaugo dideli sąjūdžiai.

Dabar nebe tie laikai, dabar geresni laikai, dabar pas mus Amerikoje visai kitaip, kone priešingai!

Dabar pas mus vis kongresai, suvažiavimai, sąskrydžiai, kon-ferencijos ir rezoliucijos. Ir pra-kalbos, oho! Ir straipsniai ir kny-gos, oho! Visko yra daug ir

gausiai. Jeigu būtų tiek asmenų, pilnai įvykdančių rezoliucijas ir deklaracijas, kiek įvyksta susi-rinkimų ir posėdžių, jas prii-mančių ir skelbiančių, tai mūsų gyvenimas persprogtų nuo žygių gausumo ir dinamikos. Jei būtų tiek kūrybinių asmenybių, kiek yra veiklą rikiuojančių valdybų ir komitetų, tarybų ir vyriausių prezidentų, tai mūsų politinis ir kultūrinis renesansas už-temdytų viską, kas bet kada buvo pažymėtino mūsų istorijoje.

★

Didieji vartai, įžengiamosios durys, visas mūsų namų fasa-das labai išpuoštas ir gražus. Mažiau pasakyti būtų neteisinga.

Tačiau man jau nebe nuo šian-dien atrodo, kad tikrasis mūsų tautos namas ir kultūrinis gyve-nimas visdėto yra ne dvide-šimtojo amžiaus antroji pusė, o toks, kokia buvo devynioliktojo amžiaus pirmoji pusė rusų pa-vergtoje Lietuvoje. Skirtumas tik tas, kad dabar daug daugiau tuš-čiažodžiavimo ir liežuviu fanfa-rų. Bet tautinės gyvybės ir tautinės kūrybos patvariuosius veiksmus ir dabar tydomis ir be-veik visada atskirai atlieka dau-giausia pavieniai žmonės, atski-ros asmenybės, individai. Ei-liniai kareiviai, savanoriai.

Kartais jie susiburia į drau-gijėles. Be centrų komitetų, be tarybų ir net be valdybų, be prezidentų, be įstatų, be revizi-jos komisijos. Susiburia daugiau pabendrauti toks su toku arba kai pati reikalo prigimtis reika-lauja jam įvykdyti kolektyvo. Eilėraščių, laikraščio straipsnį, scenos veiklą, romaną dainą, simfoniją, moksline studiją lig-šiol dažniausia rašo pavienis žmogus, atskirai savo kamba-rėlyje užsidaręs, o ne organiza-cija ar kokie vadovaujantieji veiksniai. Chorvedis, režisiorius, dirigentas pats vienas iš anksto pasiruošia, kuo jis turės su-jaudinti, išmokyti, vesti savo ko-lektyvą. Daikininkas pats savo studijoje piešia. Niekam iš jų nieko negali padėti organizacijų suvažiavimai, susirinkimai, po-sėdžiai ir rezoliucijos...

Tai yra mūsų kūrybos ir mūsų kultūros "bendruomenė", kuri nuolat dirba atskirai ir pavieniui, be tarybų ir statutų. Ir tai tuo tarpu yra gyviausioji, nuolatinė ir patikimiausia mūsų "politika"--laisvos tautos gyvybės ir kū-rybos reiškinys.

Būna susibūrimų. Girdėdavo-me seniau iš Europos, šandien dažniau išgištame iš Ameri-kos, Australijos, Brazilijos ar Argentinos, kad štai kuriame mieste yra lietuvių kultūros klubas, rašto ar plunksnos klubas, scenos mylėtojų, meno, šokio, dailės draugija. Panašų labai iškilmingo vardo klubą mes turime ir Los Angeles miestelyje--Dailių Menų Klubas. Kai kurie net pajukia mus už tai, kad mes labai uždari, išdidūs, kiti neįsileidžiame, visuomenėje "nieko neveikiame", esame pasipūtę ir "vaidiname kažką"...

Gal yra čia ir teisybės: mes vis "vaidiname kažką". Tik toks skirtumas, kad mes vaidiname be sąskrydžių ir rezoliucijų, be pamokslų ir nurodymų, ką kiti turėtų daryti. Mes gi tik kartais pasitarime, ką patys turėtume daryti kiekvienas atskirai.

Tokie pavieniai klubai yra šiandien lietuvių kultūrinės savi-valdybės, kur tam tikrų nusista-tymų pavieniai asmenys gali ir mėgsta laisvai pabendrauti ana-pus tuščio ir bergždžio rezoliu-cijų ir manifestų triukšmo, šio-je pusėje mūsų nuosmukio, des-

Vienas iš Los Angeles Dailių Menų Klubo pobūvių, kuriame dalyvauja Klubo nariai su šeimomis. Kartais būna svečių iš toli, kaip tą kartą, 1958 m. pobūvyje iš Bostono Dr. Birutė Marija Gimbutienė, čia lankiusis Amerikos archeologų konferencijoje ir klubo nariams laikiusi paskaitą apie Lietuvos senovę. Nuotraukoje dalis klubo narių: B. Brazdžionis, D. Mitkienė, M. Gimbutienė, E. Tumienė, prof. M. Biržiška, J. Bertulis, A. Gustaitis, B. Raila, J. Tininis, B. Budriūnas...

P. Jasiukonio nuotrauka

Sibiro tremtinio atsiminimai (15)

A. Valasevičius

ŠEŠIOMS ŠEIMOMS TIK KIBIRAS VANDENS TRIMS DIENOMS...

Atveža naujus tremia-muosius, o mums liepia sė-s-ti į sunkvežimį. Įmetęs savo čemodanėlį įlipu.

Senutė Padagienė atsive-žusi verpiamą ratelį. Mili-cininkai neleidžia su savim imti, mat, darbo įrankis--negalima. Rusas aiškina, kad ten rateliais neverpia, visur toli pažengusi techni-ka.

— Pamatysit, išmoksit ir jūs kultūros. Ir jei kada pa-leis, tai patys nenorėsit grįžti atgal. Duokit senutei tegul vežasi, o taip galvos dar, kad jis mums reikalin-gas...

— Tikrai, tegul ima, ji pati ten jį išmes, — sako milicininkai, ir patys įme-ta ratelį į sunkvežimį.

Praveža pro Priekulę ir nuveža į mažą Kalsbergo stotelę. Ant šalutinių bėgių stovi gyvuliniai vagonai ir kuriuos mus ir sodina.

Dairausi, kokius čia prie-buožės tremia? Matau iš Priekulės kalvį. Pastebiu dar pažįstamus du mokyto-jus ir mokytoją. Pamoje r a n komis pasisveikiname. Sargyba pašalinių žmonių neprileidžia.

Į mūsų vagoną sugrūda šešias šeimas. Kai kurios o mažais vaikais. Gulėti iš lentų įtaisyti duji nariai. Mažas keturkampis lango-lis, be stiklo, užkaltas vie-loms.

Visus suvarę duris užda-ro ir užrakina. Susipažįstam vieni su kitais: Butkai, Zi-

liai, Matučiai iš Žemaitijos — be man pažįstamų piau-liškių.

Vyrai šnekasi kas ką pa-miršę pasiimti ir ką pasi-ėmę.

— Aš pasiėmiau ir kastu-vą, tik be koto, galvodamas, jei kas mirs, kad būtų kuom palaidoti, — sako Padagas.

— Aš milicininkams ne-pastebint įkišau kirvį. Gal-voju, gal reiks, — sako Zi-lius.

— Rusai, kurie be žalių kepurų, beveik žmoniškes-ni už mūsų milicininkus, — tęsia pokalbį Butkus.

Moterys p a s i kukčioda-mos verkia. Vaikai, pasiju-tę kaip narvelyje, kariai pasižiūrėti pro langelį, ku-ris jiems beveik nepasiekia-mas.

Vagonai nejuda iki vaka-ro. Po sauso maisto troški-na gerti.

— Nejaugi šėtonai ne-duos vandens?

Daužom į duris.

— Ko norit? — klausia rusiškai.

— Vandens!

— Pakentėkit!

— Vaikai maži! — ir dar smarkiau daužom trukš-maudami rusiškai ir lietu-viškai.

Po kurio laiko atidaro ir liepia duoti kibirą. Atneša vandens ir aiškina, kad turi užtekti trims dienoms.

Ant grynų lentų gulėti kieta. Anksti rytą prade-dam važiuoti.

Į s i s i ū b a v u s traukiniui laistosi vanduo ir jį taupy-dami perpilam į kitus indus. Moterys, padėję kibirą ir apsupę palomis, įtaiso iš-vietę.

Sustoja traukinys Telšių stoty. Ir čia kraunami va-gonai su tremtiniais. Susi-rinkę begalės žmonių, bet

jų arti neprileidžia. Trau-kiniui vėl pajudėjus, nosi-nių miškas mums mojuoja. Mes neuot negalim, bet pro vietas taip pat iškišam nosines.

Pro langelį daugiausia galim žiūrėti tryse, užsilip-dami ant narų. Dažnai kei-čiamės. Pravažiuojant ma-tyti, kaip išstatytais kul-kosvydžiais apgultos ūki-ninkų sodybos.

— Valgykim kol turim! Ir bendrakeiviai man siū-lo maisto, galvodami, kad aš neturiu. Dėkoju aiškin-damas, kad ir aš turiu, bet paimu iš Padagienės puo-džiuką pieno, kuris mane vilioja.

— Nepamiršot ir pieno įsidėti? Ne, aš suaugęs, še-tau, Antanėli.

— Tik gerkit, ir mes tu-rim, — sako Butkienė.

Vakaras. Matyti. Vil-niaus žiburiai. Greit palik-sim savo tėvynę.

Atsigulu ant narų. Širdy neramu. Mintyse bėga pra-gyventi vaizdai iš pat jau-nystės dienų. Pabėgti, šau-na mintis. Viskas atplūps galima pro langelį išlįsti.

Prisimenu, kai pradeda ju-dėti traukinys, kad beveik prie kas antro vagono yra tiltelis ir ten užlipa gink-luoti sargybiniai. Nušaus, jei bėgsiu. Tegul nušau-na, ne taip jau dabar ir norisi gyventi. Tiesa, žilius turi kirvį. Galima grindis at-plėšti.

Atsikėlęs apžiūriu lange-lį. Aš tas vietas ir su ran-komis atplėščiau. Visi mie-ga. Vėl atsigulu. Ir pradėdu važiuoti, kad aš pabėgęs. Pas pažįstamus užėjus jie apsidžiaugia tik tam kartui, o paskui bijosi. Vienas ke-lias tik į mišką.

(Nukelta į 6 psl.)

APIE EILINIO PARTIZANO PRISIMINIMUS

Kovo-gegužės mėnesiais Naujienose buvo spausdinami A. Šemetos "Eilinio partizano prisiminimai". Tų atsiminimų 52 atkarpoje (Naujienos, kovo 22 d.) rašoma apie apdovanojimus ordinais ir sakoma "...kad Lietuvoje apdovanojimuose ordinais tikrai buvo daug menkystės". Ir po to duoda pora pavyzdžių. Iš jų vienas taip skamba:

"Jau istorinė tiesa, kad pulkininkas Kostas Žukas tarp kitko, Lietuvos Steigiamojo Seimo narys, nuo 1919 m. balandžio mėn. 1 d. iki 1920 m. gegužės 15 d., taigi pačiu sunkioju laisvės kovų metu, buvo fronto vadas nepriklausomybės kovose ir nuo 1920 m. gegužės mėn. 15 d. iki 1921 m. balandžio 1 d. Krašto Apsaugos ministeris. Tačiau tokia pat nepaslapsti, kad jis nebuvo apdovanotas jokių pasižymėjimo ženklų, nekaltant apie kokius nors ordinus, jis nebuvo apdovanotas net Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečiui paminėti medaliu.

O juk tarp jo nuopelnų yra ir toks istorinis momentas, kaip Širvintų - Giedraičių kautynių laimėjimas, nes pastangų ir nurodymų dėka mūsų kariuomenė susilaukė tuose laukuose istorinio triumfo! Bet to triumfo laurai buvo atiduoti generolui S. Žukauskui, kuris tuo metu buvo kariuomenės vadu, bet buvo savavališkai pasišalinęs iš fronto pamežioti su koku tai lenkų grafui! Jis už tai nebuvo atiduotas karo lauko teismui tik todėl, kad nenukentėtų mūsų kariuomenės garbė ir vado autoritetas! Generolas S. Žukauskas, užuot atsakytį prieš karo lauko teismą, buvo apdovanotas aukščiausiu kariniu ordinu, gi iš taurių Amerikos lietuvių patriotų gavo auksinį kardą ir Lietuvos didvyrio vardą.

Ar tai ne absurdas ir garbės ženklų suniekinimas?"

Kadangi 1924-1927 m. laikotarpį buvau Kariuomenės vado gen. S. Žukausko adjutantu ir Vyčio Kryžiaus Ordino Tarybos sekretorium, todėl noriu paaiškinti, kiek žinau ir prisimenu.

APIE APDOVANOJIMUS ORDINAIS

Nepriklausomybės kovų laikotarpį mes turėjome tik vieną ordiną: dviejų rūšių Vyčio Kryžių su kardais--už pasižymėjimus kautynėse, ir be kardų--už pasižymėjimus tarnyboje.

Tik kovoms pasibaigus, kariuomenei persitvarkius į taikos meto sudėtį, 1924 m. buvo pradėta rūpintis kitais ordinais ir medaliais.

Pirmiausia buvo paskelbtas konkursas savanorio medaliui (taip buvo vadinamas) projektą paruošti. Tada konkursą laimėjo dail. Adomas Smetona. Po to sekė kiti ordinais ir medaliai. Bet kol viskas susitvarkė, praėjo keletas metų.

Pagal veikiančias taisykles,

Sibiro tremtinio...

(Atkelta iš 5 psl.)

Ak, jei man kas pasakytų, kad aš reikalingas tėvynėi, jei ne per grindis, tai per lubas išskrisčiau ir kitus įkalbėčiau. Ne, aš nieko dabar nepadėsiu, tau, tėvyne, ir jums, tautiečiai! Aš nušausiu, ar mane nušaus, — kas iš to? Padėties vieni, ir dar nuogom rankom, nepakeisim.

Mintyse prabėga jų vedama klasių kova. Vežimas mūsų ten, kur jie sako, kad rojaus medžiai žydi. Vežimas mūsų išmokyti sovietinės kultūros. Ešą, mes fašistinės kiaušės, daug sodų išknaisioję, tai mus reikia į tinkamas sąlygas pastatyti. Ir todėl mus veža. Veža, nes jų rankose ginklai. Jų niekas nekontroliuoja, ir todėl jie nieko nebijo. Bet žmogus gyvas liudininkas. Jis jaučia ir mato kokia baisi neteisėybė vykdoma.

Nuvargintas gausybės minčių užmiegu.

(Bus daugiau)

P. ŽILYS. Gen. štabo pulk.

pristatymai apdovanoti ordinu (Vyčio Kryžiumi) priklausė tiesioginiam viršininkui. Tai buvo viršininko pareiga ir teisė. Tokie pristatymai buvo daromi komandos tvarka. Išimtis buvo: valstybės galvai, ministeriams, svetimtaučiams ir tt.

Komandos tvarka gautieji ordinu apdovanojimo pristatymai buvo atidžiai išstudijuojami, patikrinami faktai, esant reikalui, žinios papildomos, ir po to patiekiami svarstyti Ordino Tarybai. Taryba sprendavo balsavimu. Lemdavo balsų dauguma.

Man būnant Ordino Tarybos sekretorium 1924-1927 m., keltą kartų buvo priminta visiems vadams bei viršininkams (ir Šaulių Sąjungos), pristatyti apdovanojimui ordinu visus tuos karius, partizanus ir civilius asmenis, kurie pasižymėjo Nepriklausomybės kovų metu, bet dėl kokių nors priežasčių iki tol nebuvo pristatyti apdovanojimui.

Prisimenu, 1924 m. Kariuomenės štabe buvo aiškinama galimybės pristatyti pulk. K. Žuką, bet viskas baigėsi kariuomenės štabo viršininko padėjėjo pulk. Zubrio maždaug tokiu išsireiškimu: Kaip tai padarysi? Jam būnant ministru, net kariuomenės vadu, praradome Suvalkų, Seinų ir Vilniaus sritis, netekome Eglaite, Kariuomenė apdaužyta, išblaškyta. Kai jis buvo fronto vadu Suvalkijoje, ten jokių ypatingų veiksmų nebuvo. Už tai jam būtų galima duoti Vyčio Kryžių be kardų. Fronto vadui tai netinka. Širvintai-Giedraičiai? Tai gen. S. Žukausko nuopelnas. Ir tt.

Kad pulk. K. Žukas nebuvo apdovanotas nei Nepriklausomybės dešimtmečio medaliu, tai čia kaltos tik aplinkybės. Tuo medaliu buvo apdovanojami kariai, kurie tos sukakties dienoje buvo aktyvioje karo tarnyboje. Kadangi pulk. K. Žukas tuo metu jau buvo atsargoje, tai jo apdovanojimu turėjo pasirūpinti komendantas bei kuri nors organizacija. O kas kaltas jei taip nebuvo padaryta?

Kalbant apie istorinį triumfą Širvintų - Giedraičių laukuose,

turiu pasakyti, kad apie tą triumfą pirmasis raportavo Valstybės prezidentui, Ministerių Tarybai ir Seimui pats Krašto apsaugos ministeris pulk. K. Žukas.

O kas gi kaltas, dėl tos A. Šemetos vadinamos menkystės ir garbės ženklų suniekinimo, jeigu Prezidentas, Ministeris pirmininkas, Ministerių Taryba ir Seimas, išklause ministerio K. Žuko pranešimo apie Širvintų - Giedraičių triumfą, nesusiprato jį apdovanoti? Ar A. Šemeta ir to nesugeba suprasti?

Ministeris K. Žukas buvo Seimo ir partijos narys. Okas kaltas, kad pulk. K. Žuko partijos ir Seimo nariai nepasirūpino jo apdovanojimu?

Širvintų-Giedraičių kautynių metu kariuomenės vado gen. S. Žukausko adjutantu buvo Seimo narys lttn. Šmulskštys. Ar A. Šemeta mano, kad ir lttn. Šmulskštys nežinojo, kaip ten buvo Širvintų-Giedraičių kautynių metu?

Į apdovanojimus ordinais buvo labai rimtai žūrima. Nepaslapsti, kad gen. T. Daukantas buvo didelis žemaitis, patriotas. Kai jis, lankydamasis Mažeikiuose ir apylinkėse, prisiklausė įvairių kalbų apie partizanų žygius Nepriklausomybės kovų metu, būdamas 1927 m. kariuomenės štabo viršininku, o vėliau Krašto apsaugos ministru, pasirūpino, kad žemaitijos partizanai nebūtų nuskriausti. Jis įsakė duoti parėdymą, kad būvę vadais bei viršininkais žemaitijoje, pristatyti apdovanoti ordinais tuos partizanus, kurie dar iki tol nebuvo pristatyti.

Tokie žemaičiai, kaip gen. Povilas Plechavičius, pulk. A. Birontas, ėję atsakingas pareigas, o taip pat Šaulių Sąjungos viršininkas pulk. M. Kalmantas, ilgai tarnavę Šaulių įguloje, taigi taip pat gerai žinoję įvykius apie Šiaulius, su pristatymais nesiskubino. Net teko raginti. Kiek prisimenu, pagal tuos raginimus buvo gauta apie 25-30 pristatymų. O po apsvaistymų tik 4 ar 5 asmenys buvo apdovanoti.

Apie Kužių partizanus anais laikais nieko neteko girdėti nei iš buv. Šiaulių k-to plk. A. Bironto, nei iš Šaulių Są-

SKAUTAI

Atlanto rajono vadeiva nuo gegužės 20 d. pakviestas sktn. Petras Molis — 7 Maple St., Hopkinton, Mass. Jis šias pareigas jau pradėjo eiti.

L. S. S. Pirmija nuo 1960 m. balandžio 23 d. pakėlė bei apdovanojo šiuos skautų vadovus:

Pakelti į vyr. skautininko laipsnį — sktn. Adolfas Venclauskas — Worcester, sktn. Gerardas Juškėnas — Clevelande, j. sktn. Leonas Knopfmilleris — Chicagoje, LSB jūrų skautų skyriaus vedėjas, j. sktn. Bruno Stundžia — Weston, Ont., Kanadoje.

Į skautininko laipsnį pakelti — psktn. Vladas Vižeikis — JAV vidurio rajono vadeiva Chicagoje, psktn. Petras Molis — Worcesterio skautų tunto tuntininkas.

Lelijos ordinu apdovanoti — sktn. Olegas Gešventas — Chicagoje — ir sktn. Petras Pakalniškis — Los Angeles.

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti

jungos viršininko plk. M. Kalmanto.

Kitame numeryje--Kas vadovavo Širvintų - Giedraičių kautynėms.

(Bus daugiau)

KERELIS BROS.

CONSTRUCTION CO.

STATOME ĮVAIRIUS REZIDENCINIUS, MEDICINOS IR PREKYBOS TIKSLAMS SKIRTUS PASTATUS.

ARCHITEKTAS ATLIEKA PLANAVIMĄ PAGAL JŲSŲ PAGEIDAVIMĄ.

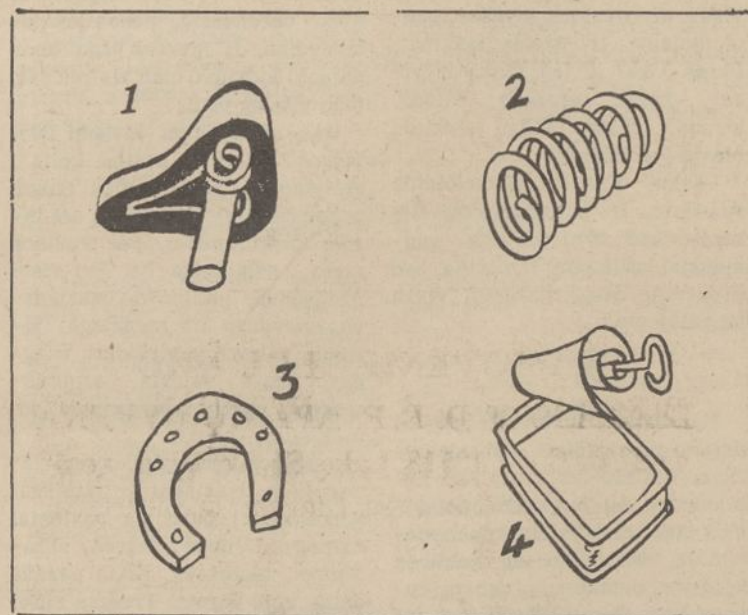
REpublic 7-8949
6350 S. ALBANY AVE.
CHICAGO, ILL.

GALVOSŪKIS Nr. 2

- Aš išmečiau už tvoros. Gal kam atneš laimę...

Darbininkai, dirbdami darže, rado keturis žemiau nupieštus daiktus. Vieną iš jų išmetė už tvoros. Kurį? Trys pirmieji skaitytojai, atsuntę teisingą sprendimą gaus dovanų po knygą. Galvosūkio Nr. 1 sprendimas bus paskelbtas kitą savaitę.

Kokia puiki kombinacija DŽIAUGSMAS... DRAUGAI... IR UGNIM VIRTAS STROH'S

Kur yra linksmi žmonės ir melsvas vanduo, ten jūs rasite laivus. Tikriausiai, taip pat rasite ir Stroh's alų. Stroh's lengvesnis, švelnesnis, daugiau gaivinantis skonis daug prisideda prie smagaus laiko praleidimo. Šiandien... prisijunkite prie milijonų, kurie savo malonumui surado, kad joks kitas Amerikos alus neturi tokio skonio, kaip Stroh's, n joks kitas Amerikos alus ir neverdamas kaip Stroh's!

Ju ns patiks

Stroh's
yra šviesesnis!

DABAR UŽ VIETINĖS KAINAS!

FIRE-BREWED

America's only fire-brewed beer!

The Stroh Brewery Company, Detroit 26, Michigan

Dirvos skaitytojai kviečiami atidaryti taupymo sąskaitas lietuvių vedamoj Taupymo Bendrovėj, kuri:

- moka 4% metinius dividendus (dividendai išmokami birželio 30 d. ir gruodžio 31 d.)
- apmoka visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL Federal SAVINGS

and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanavskas, Pres.

TRECIOKAS AGENCY

SENIAUSIA LIETUVIŠKA KELIONIŲ AGENTŪRA

Kelionių bilietų parūpinimas ir pinigų perlaikymas į visus kraštus

TAIP PAT IR VISOKIOS RŪŠIES APDRAUDA

Kur tik besiruošumėt keliauti, tuoj susirikiat su mūsų įstaiga

ALBINAS IR KAZYS TREČIOKAI
311 Walnut Street, Newark 5, N. Jersey
Telefonas: MArket 2-4867

CLEVELANDE ir apylinkėse

• **L.S.T. Korp! Neo-Lithuania** Clevelando skyriaus globojamas jaunimo būrelis, kuriam vadovauja korporacijos garbės filisterė G. Modestavičienė, kartu su korporacijos valdyba ruošia tradicinę vakarienę šiemis būsimiems korporantams, kurie šį pavasarį baigė gimnaziją: B. Augustinavičiūtė, I. Besperaitytė, R. Bal-sevičius, N. Karaliūtė, L. Koklytė, D. Mackevičiūtė, R. Misiūnas, A. Motiejūnas, E. Modestavičius, R. Sakalas, R. Sadauskas ir V. Stankevičius. L.S.T. Korp! Neo-Lithuania sveikina būsimas — būsimas koleges ir kolegas.

Tradicinė juniorų ir jų globėjų vakarienė įvyks Gasparaičių namuose, 313 Corning Dr., šį penktadienį, birželio 17 dieną.

• **LB Clevelando II Apylinkės** naujai išrinktoji valdyba pasiskirstė pareigomis: pirm. Petras Bielinis, vicepirm. Henrikas Stasas, sekr. Antanas Beržinskas, išd. Pranas Stempužis, pareng. vad. Pranas Juška, kortotekos ved. Antanas Kazlas, šviet. reik. įgal. Vincas Benokraitis, kandidatai nariai: Jonas Citulis ir Sofija Akelaitienė.

• **St. Grabliauskas**, vokiškų radijo aparatų atstovas, iš Bostono, lankėsi Clevelande, Chicagoje ir kitose vietose.

• **Ramovėnų gegužinė** įvyks birželio 19 d., 2 val. P. P. Apinių sodyboje — 12518 Lake Shore Blvd. Jos pelnas skiriamas Kario žurnalui paremti. Šiais metais Karys išeis žymiai padidintas, nes bus patiekta medžiaga žalgirio mūšio sukakčiai paminėti.

• **Du dvylikos metų žaibo lengvatlečiai** laimėjo pirmąsias vietas šuolyje į aukštį Clevelando pradžios mokyklų pirmenybėse. **Gediminas Titas** 4'6" pasekme tapo 1960 m. katalikiškų Clevelando pradžios mokyklų meisteriu, o **Vytautas Nasvytis** su 4'5½" laimėjo pirmą vietą E. Cleveland pirmenybėse.

• **Inž. dr. Algirdas Nasvytis** 50 metų sukaktį atšventė birželio 12 d. savo namuose susikvietęs gimines ir artimuosius. Dalyvavo apie 100 asmenų. Gauta daug sveikinimų ir dovanų.

• **P. J. Keršis**, Dirvos bičiulis, paguldintas į ligoninę operacijai. Guli Cuyahoga Falls "Green Cross" ligoninėje.

• **VI. Veselauskas**, Dirvos bendradarbis iš Chicago, su ponu vykdamas į Torontą, aplankė Dirvą, Karpus ir kitus savo pažįstamus. VI. Veselauskas daug metų yra gyvenęs Argentinoje ir iš ten taip pat talkinęs Dirvai.

Savininkas parduoda namą
Dvigubas, po 5 ir 5 kamb. Gaso šildymas. Netoli šv. Jurgio bažnyčios — 1326 Giddings Rd. (71)

Giedrė Degutyte

Žodis pavergtam Broliui

• Tęsdama savo tradiciją, **LB I-ji Clevelando apylinkė** ir šiemet skyrė premijas geriausiai besimokantiems mokiniams atžymėti vysk. M. Valančiaus lituanistinėje mokykloje. Tai pavedė atlikti konkurso komisijai, kuri atrinko po geriausią mokinį iš kiekvienos klasės.

Čia dedame rašinį laimėjusios pirmąją premiją XI skyr. Aukštesniosios Mokyklos mokinės Degutytės Giedrės, kurį ji parašė perduotą pusvalandį lietuvių kalbos mokėjimui patikrinti.

Brangus Brolau! Tu esi toli toli nuo manęs. Mus skiria platis vandenynai, didžiuliai žemės plotai. Tačiau mus jungia bendra kalba, mudviejų tėvynės praeitis, lietuviškas kraujas. Todėl noriu dabar nors mintimis nusikristi pas Tave, pasiguosti su Tavimi.

Ir aš, ir Tu, ir daugybė mūsų Tėvynės vaikų, jaučiamės prisilgti, nes esame po svetimus kampus blaškomi audrių, kaip vėjo blaškomi rudenį pageltę lapai. Bet Tau, mielas Brolau, teko sunkiausia dalis. Tave slegia žiauri, šalta ranka, supa geležiniai pančiai. Tu matai kaip svetimi įsibrovėliai mindo mūsų šventą žemę. Matai, kaip nekal-

tus brolius ir seses tremia nežinon.

Suprantu, kad skaudu Tau visa tai matyti, sunku visa tai išgyventi. Ir čia, jungiuosi su Tavim, kenčiu su Tavim.

Bet nenusimink, Brolau! Ateis geresni laikai, Nukris tiepančiai iš tamsių debesų prašvis skaidri saulė, o Laisvės Varpo garsų aidas skries per Lietuvos laukus ir miškus.

Kupina vilties tariau: susitiksim prie Baltijos jūros krantų, o jos putotos bangos nuplaus visus mūsų vargus. Juk negali Visagalis Dievas pamiršti tos gintaro šalies, kuri Jį per tiek amžių garbino ir garbina.

Mano mokslas, mano darbas — Tau, Brolau, palengvinti ir Lietuvos laisvei atgauti.

Giedrė Degutyte

• **Reikalinga namų prižiūrėtoja** biznio žmogui, 5 kambarių butas Cleveland Heights rajone. Duodamas atskiras kambarys, vonia ir kt. Šaukti dienos metu UT 1-5900, o vakarais YE 2-2173 — Mr. Schwartz. (70)

Geriausie sveikinimai ir linkėjimai visiems mūsų draugams ir rėmėjams

LOUISVILLE TITLE INSURANCE CO.

The Louisville Title Bldg., 118 St. Clair Ave.,
N. E. Phone: MA 1-2075

Listen to Rudolph Ringwall and his "Memorable Music" WJW Radio, Monday thru Friday, 7:05-7:30 P. M.

20 metų tos srities
praktika

Vokiečių radijų
taisymas

TELEFUNKEN
Authorized Factory Service

TELEFUNKEN HI-FI STEREO SETS

SCHWAB RADIO & T. V.

Sales and Service

11615 DETROIT AVENUE
CLEVELAND 2, OHIO

Sandėlyje didelis pasirinkimas įvairiausių modelių

LAKEWOOD 1-4669

RAMOVĖNŲ GEGUŽINĖ

BIRŽELIO 19 D. P. P. APANIŲ GYVENVIETĖJE — 12518 Lake Shore Blvd. ren-giama L.V.S. Ramovės, Clevelando skyriaus

TRADICINĖ

GEGUŽINĖ

KARIO ŽURNALUI PAREMTI.

Ramovėnai kviečia visą visuomenę gausiai atsilankyti ir gražioje gamtoje praleisti laiką.

Pradžią 2 val. Įėjimas 1 doleris.

Clev. skyriaus Ramovės Valdyba

I. J. SAMAS JEWELER

Šveicariški ir geriausie Amerikos laikrodžiai. Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7607 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

EAST CLEVELAND - EUCLID & SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY
UNTIL NOON

4%

SUPERIOR
SAVINGS

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

HOME AND
REMODELING LOANS

CORNER 68TH - SUPERIOR AVENUE

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

EAGLE STAMPS VISADA PADIDINA SUTAUPAS

the MAY co's (2) BASEMENT stores

Puiki dovana tėvo dienai — sekmadienį, liepos 19!

Fruit of the Loom

GARANTUOTA

Broadcloth apatinės kelnės,

T-Shirts, Briefs

69c vienas

3 už 2.05 arba
Dėžė iš 6 už 4.10

SANFORIZED BROADCLOTH APATINĖS KELNĖS. Griper arba Boxer stiliaus, gražių raštų, baltos ar vienos spalvos. Dydžiai 28 iki 44. Taip pat vienos spalvos boxer stiliaus 28 iki 52 dydžių.

NYLON SUSTIPRINTA APIKAKLE T-SHIRTS, tik balti. Mazi, vidutiniai, dideli ir extra dideli dydžiai.

COMBED COTTON BLASTIC WAIST BRIEFS, tik balti nuo 28 iki 44 dydžio.

Combed Cotton atletiniai
marškiniai

3 už 1.45 arba
dėžė iš 6 už 2.90 49c vienas

Swiss ribbed cotton atletiniai marškiniai tik baltos spalvos. Dydžiai nuo 34 iki 54.

Paštu ir telefonu patarnaujama perkant už \$2.00 ar daugiau. Šaukit CHerry 1-3000

KAS IR KUR

• Naujas Balfo įstatų projektas atidžiai ruošiamas specialios komisijos, į kurią įeina V. Abraitis, St. Bredes, Jr. ir Ch. Paulis. Galutinai paruoštas projektas bus išsiuntinėtas direktoriams susipažinti ir referuotas Balfo Seimui, kuris šaukiamas Chicagoje.

• Atlanto rajono skautai ir skautės šią vasarą vėl renkasi stovyklon. Stovykla prasidės rugpjūčio 27 d. ir baigsis rugsėjo 5 d. Vieta stovyklai numatyta netoli Worcester, Mass. Stovykla visos skautių ir skautų šakos, išskyrus paukštytes, kurioms norima suruošti atskirą stovyklą.

Šiuo metu Atlanto Skautų Rajonui vadovauja ps. Petras Molis ir Skautių Rajonui s. A. Labuckaitė.

• Los Angeles Lietuvių Studentų Sąjungos ruošiamas akademinis balius įvyks birželio 18 d., Cafe de Paris (7038 Sunset Blvd.) Pradžiai 8 val. vakaro. Bilieto kaina \$4.00, studentams \$3.00.

• Jurgis Birutis išrinktas naujuoju Akademinio Skautų Sąjūdžio New Yorko skyriaus pirmininku (117-05 89 Ave., Richmond Hill 18, N. Y.). Iki šiol buvęs pirm. Vytenis Ramanauskas birželio 4 d. Toronte susituokė su Sigita Skirgailaite, aktyviai besireiškiančia akademinių skautių veikloje. V. Ramanauskas greit išvyksta atlikti karinės prievolės.

• Vyt. Abraitis, iš Richmond Hill, mokėdamas metinę prenumeratą, atsiuntė ir \$5.00 auką.

• Ona Raziukevičiūtė-Antanaitienė iš Joniškio, ieško brolio Broniaus Raziukevičiaus. Žinantieji jo adresą prašomi pranešti: K. Titui, 14298 Superior Rd., Cleveland 18, Ohio.

DR. PRANAS MAČIULIS BAIGIA RAŠYTI VEIKALĄ

Dr. Pranas Mačiulis, gyvenęs Chicagoje, jau baigia spaudai paruošti didelį istorinį veikalą anglų kalba "America and World Peace". Veikale nagrinėjami istoriniai įvykiai ir faktai nuo seniausių laikų ryšy su Amerikos pastangomis išlaikyti pasaulyje taiką. Viena stambi amerikiečių leidykla jau pasisūlė veikalą išleisti.

Dr. Pr. Mačiulis 1949 m. Austrijoje, Innsbrucko universitete gavo istorijos--filosofijos daktaro laipsnį. Kaip neseniai iš Austrijos spauda pranešė, Dr. Prano Mačiulio disertaciją "Lietuvos atgimimas ir formavimas 1914--1944 m.", parašytą vokiečių kalba, Innsbrucko universitetas išleido ir dabar ją galima rasti visose Austrijos bibliotekose.

Dr. Pr. Mačiulis Chicagoje, De Paule universitete, sėkmingai baigė 4 kursus anglų kalbos. Be to baigė mašinraščio mokyklą ir net yra įsigijęs Real Estate teises. Bet šituo verslu nesiverčia, nes mokėdamas nemažai svetimų kalbų turi labai gerą darbą didelėje kompanijoje.

A.V.

PAVYKĖS LAKE HOTEL PAVASARIO SEZONO ATIDARYMAS

Gegužės 28 d. įvyko Lake Hotel sezono atidarymas. Svečių buvo atvykę ne tik iš New Yorko ir New Jersey apylinkių, bet ir iš Baltimorės.

Programą labai gerai išpildė aktorius Vitalis Žukauskas ir akordionistas Charles Daubaras. Po programos buvo vaišės ir gėrimai, kurie užsitęsė gana ilgokai.

Svečiai skaniai papietavę ir pasilinksminę leidosi žemyn į "Anchor Room", kur jau orkestras grojo šokiams. Tik ankstyvą rytą svečiai nenoromis kėlėsi į viršų, kur jiems buvo paruoštos nakvynės, o kiti vyko į namus, klausdami šeiminių, kada vėl panašioje nuotaikoje smagiai galės praleisti laiką. A. Ž.

DETROIT

MOKSLO METŲ UŽBAIGIMAS

Detroito lituanistinė mokykla mokslo metus užbaigė birželio 4 d. Viešas mokslo metų užbaigimas ir pažymėjimų įteikimas buvo atliktas sekmadienį, birželio 5 d. dalyvaujant mokinių tėvams ir svečiams.

Šiais mokslo metais mokykla lankė 137 mokiniai. Aštuonerių metų kursą išėjo ir mokyklą baigė 14 mokinių: Bajorūnaitė Daiva, Barčas Arvydas, Čiunkaitė Antanina, Darnušytė Indrė, Garliauskaitė Rita, Kaunelis Saulius, Kutkus Arūnas, Kutkus Vytautas, Majauskaitė Danguolė, Vaškelytė Gražina, Vaškelytė Vitalija, Viskantas Anatolijus, Viskantas Sigita ir Baukys Vytautas.

Mokykla baigusiuosius pasveikino L.B. atstovas Vl. Pauža, įteikė pažymėjimus ir geriausiai baigusiems dovanas, kurias parūpino L.B. valdyba.

Po oficialios dalies mokiniai atliko montažą ir mokinių chorą, vedamas mok. Pr. Zarankos, padainavo keletą dainų. Iškilmes užbaigė Tautos himnu.

Šią lituanistinę mokyklą išlaiko Detroito L. Bendruomenė, prisidedant lėšomis tėvų komitetui. Per praėjusius mokslo metus L. Bendruomenė yra išleidusi 495 dolerių.

PARADAS

Bendruomenės valdyba yra nutarusi dalyvauti tarptautiniame vaikų parade, kuris įvyks Detoroite liepos 4 d. Lietuvių vaikų suorganizavimui ir pravėdimui prie L.B. valdybos yra sudaryta komisija.

L. B. valdyba kreipiasi į visus tėvus, prašydama leisti savo vaikus minėtame parade dalyvauti. Vaikų amžius nuo 7 iki 12 metų.

Pageidaujama, kad daugiau vaikų būtų apmokyti tautiniais rūbais. Mergaitės, kurios neturi tautinių rūbų dėvi baltą bliusketę ir tamsiai mėlyną ar tamsų sijonuką. Berniukai dėvi tamsiai mėlynas ar tamsias kelnias ir baltus marškinius su tautine juostele ar kaklaraiščiu.

Labai svarbu iš anksto žinoti, kiek vaikų šiame parade dalyvaus, todėl prašoma vaikus registruoti pas komisijos narius: S. Kaunelienę TA 6-7187, J. Mikulionienę TA 5-9051, Ed. Skiotį TA 6-3073 ir Vl. Paužą TA 6-7134.

A. A.

ONAI VALIUKIENEI

mirus, REGINĄ ir ALGIRDĄ VAITIEKAIČIUS su šeima skausmo valandoje giliai užjaučia

Iljasevičiai

VIKTORIJA VAIVADAITE šiomis dienomis baigė Fenn College, gaudama bakalauro laipsnį komercijoje. Ji gimnaziją pradėjo lankyti Vokietijoje. Atvykusi į Ameriką ją baigė Clevelande, Viktorija aktyviai reiškiasi lietuvių jaunimo veikloje. Priklauso Čiurlionio ansamblui, Akademikų Skautių Draugovei, Studentų Sąjungai. Skautų organizacijoje yra ėjusi įvairias pareigas, pradedant paskil-tininkės ir baigiant tunto adjutantės.

JEI NEPRARASIME TIKĖJIMO... Pabaltiečių savaitė Illinois valstybėje. - Chicago Tribune kalba apie Jungtines Baltijos valstybes.

J. Paplėnas

Bene geriausia žino sportininkai ir kariai, ką reiškia prarasti tikėjimą savo laimėjimu sporto aikštėje arba kautynių lauke. Tikėjimas pergale yra didžiausias kovingumo akstinas. Kas praranda jį, tas netenka noro kovoti. Savo laimėjimu netikęs kovotojas savo kovą jau yra pusiau pralaimėjęs.

"Jei neprarasime tikėjimo laisve--būsime laisvi", pabrėžė konsulas Dr. P. Daužvardis, vienas veikiausių Nepriklausomos Lietuvos atstovų JAV-se, kalbėdamas birželio įvykių minėjimo birželio 11 d. Jaunimo Centre, Chicagoje. Dabarties sąlygos laisvės tikėjimui silpnėti yra labai palankios, ir rezultatai jau matomi. Minėjimų salės tuštėja. Aukos mažėja. Vis labiau įsigali abejingumas visam tam, kas išeina už siaurų asmeninių interesų ribų. Konsulas, ragindamas neprarasti tikėjimo Lietuvos laisve, atkreipė mūsų dėmesį į pagrindinę sąlygą sunkiai laisvės kovai laimėti: į mūsų--laisviųjų lietuvių--moralę.

Kovos moralės smuktelėjimas, paremtas dar ir kitų priežasčių, atsispindėjo ir šio minėjimo salėje. Joje tebuvo apie 150 žmonių, kai netolimoje praeityje tokie minėjimai sutelkdavo 400-600 dalyvių.

Antrasis kalbėtojas Dr. P. Grigaitis, ALTo vykd. komiteto sekretorius, pakritikavęs nuolaidžią JAV užsienio politiką, naviat pareiškė, kad jie (vykd. k-to nariai) iš anksto žinojo, jog iš viršūnių konferencijos Paryžiuje nieko neišeis. Klausytojams taip ir liko neaišku, ko gi jie, k-to nariai, prieš konferenciją važiuo į Washingtoną?

Jaunimo vardu kalbėjęs Dr. A. Liulevičius skatino jaunuosius ruoštis dideliems uždaviniams, kuriuos jiems atneš ateitis.

Invokaciją skaitė Sibiro tremtinys kun. Jursėnas.

Minėjimo programą praturtino: A. Stephens vadovaujamas moterų operos choras, baritonas V. Liorentas ir Chicago aukšt. lituanistinės mokyklos mokiniai. Dainoms ir melodeklamacijoms pianinu akomponavo G. Mitchell ir F. Strolia.

Programos pabaigoje E. Mikulionienė, Chicago ALTo skyr. pirmininkė, minėjimo rengėjų--Chicago ALTo skyriaus--vardu įteikė Chicago aukšt. lituanisti-

nei mokyklai 100 dol. auką. Mokyklos vicedirektorių kun. Pečkys padėkojo už tokią realią paramą mokyklai, kuri ruošianti ateities veikėjus.

Pabaltiečių komitetui paprašius, Illinois gubernatorius W. G. Stratton paskelbė Illinois valstybėje Pabaltiečių savaitę--nuo birželio 12 iki 19 d. Proklamacijoje gubernatorius kviečia visus valstybės piliečius dvasiškai jungtis su tais, kurie, gindami žmoniškumą ir laisvę, kovoja ir moka gyvybės kainą.

Chicago Tribune, milijoninio tiražo dienraštis, sekmadienio laidoje (birž. 12) paskelbė savo bendradarbio Alex Small ilgą straipsnį "prieš 20 metų Rusų ordos užpludo Baltijos valstybes". Nusakęs Stalino politiką Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Suomijos atžvilgiu, str. autorius teisingai pastebi, kad trys Pabaltijo valstybės faktiškai nepriklausomybės neteko jau 1939 m., kai Kremlius jas privertė įsileisti raudonąsias įgulas į visas strategines tų valstybių vietas. Būdamas tarp dviejų milijonų, Pabaltijo valstybės, autoriaus manymu, galėtų išsilaikyti tik sudariusios Jungtines Baltijos Valstybes, į kurias, be Lietuvos, Latvijos ir Estijos, tu-

Babuškinaitės baleto studija Bostone

Šokis yra viena seniausių teatrinio meno apraiškų. Gilioj senovėj -- Asirijoje, Babilone ir Egipte -- jis buvo pajungtas šventyklai, buvo religinių apeigų reiškinys, o vėliau išsivystė į atskirą teatrinio meno šaką. Mūsų dienom klasikinis šokis, klasikinio baleto teatrai šokio technika ir išraiška yra pasiekę nuostabių meninių aukštumų.

Gal nevisada mes prisimenam, kad baletas profesinio lygio pasiekė senojo Lietuvos valstybėj. Jis buvo populiarus mūsų didžiųjų miestuose ir didikų rūmuose. Tizenka u s e n a s Gardine buvo surinkęs apie 60-70 lietuvių jaunuolių, iš kurių baleto mokytojas padarė tokią trupę, kokios niekas aplinkui anuomet neturėjo. Trupė buvo padovanota Lietuvos-Lenkijos karaliui, lenkuose jinaį ir sunyko.

Nepr. Lietuvoj, kaip atskira teatro šaka, baletas stipriau pasireiškė 1927 m. Per keliolika metų mūsų baleto solistai ir kordebaletas tiek išaugo, kad su pasisekimu galėjo pasirodyti Monte Carle ir baletinio meno išlepintame britų Londone. Tačiau nelemti karo įvykiai, dar nelemtesnė Maskvos - Berlyno svetimų kraštų pasigrobimo sutartis sugriovė liet. tautinį teatrą, sužlugdė to teatro planus ir polekčius. Valst. Baleto artistų šiandien pilna visam sviete. Ne vienas jų turi savo studijas, o kiti nugrimzdo tyloj ir nežinioj. Faktas betgi tegu būna paliudytas, kad nuo bolševikų okupacijos į Vakarus pasitraukė daugiau kaip pusė mūsų baleto artistų.

T. Babuškinaitė-Vasiliauskiene yra viena tų, kuri sceną paliko pačiame pavasary, pačiame savo jėgų žydėjime. Tai labai miela ir kultūringa moteris, savo pastangas ir širdį paaukojusi šokio menui. Nepr. Lietuvos Valst. Teatre, į pradėjo dirbti dar būdama maža mergaitė. Gerai prisimenu, kai ji šokdavo Čaikovskio Pikų Damoje Amūrą. Buvo gražti, daili ir talentinga. Eilė metų darbo Baleto studijoj, darbo kieta ir sunkaus, ją išlėkė į pirmaujančias baleto šokėjas. Jeigu ne tie įvykiai -- jinaį jau būtų šokusi pirmiečių baleto vaidmenis.

Bet ir šiandien T. Babuškinaitė-Vasiliauskiene tebė-

rėty įeiti Suomija, o eventualiai ir Lenkija. Kitaip, nedidelės 3 respublikos vis pasijunta nesaugios, kai tik kuris jų didysis kaimynas--Rusija ar Vokietija--sustiprėja.

ra tas pats mielas žmogus. Bostone jau apie dešimt metų ji turi savo baleto studiją. Kurį laiką dirbusi So. Bostone, daugiausia su lietuviškuoju jaunimu, vėliau persikėlė į miesto centrą, į judriąją Massachussetts Avenue, kur jos vadovaujama studija jau daug platesniuose Bostono gyventojų sluokniuose garsi savo rimtu ir geru vardu.

Jau keleri metai toj studijoj šokio meno mokosi kelios dešimtys jaunuolių. Darbas studijoj paskirstytas į tris pagrindines klases -- pradžioj, t. y. mergaičių ir vaikų klasė, pauglių klasė ir grupė jaunuolių, kurie studijoj įgijo puikią šokio techniką, kurie ryžtasi baleto šokėjų karjerai! Be to, yra studijoj ir gyvenimo patirtimi apsišarvavusių moterų klasė, kurios studiją lanko, norėdamos savo grakštumą dailesnėm formom papuošti.

Su savo studija T. Babuškinaitė Bostone jau yra surengusi eilę šokio vakarų geros miesto salėse. Didelio užsimojimo darbas buvo jos pastatytas ištisas Delibo 3 v. baletas Coppelia. Spektaklis įvyko puikiuose John Hancock namuose, su traukdamas pilną salę žiūrovų. Tai atsitiko bene prieš trejetą metų. Dekoracijas ir kostiumų eskizus tam spektakliui darė dail. Vikt. Andriušis, drabužius siūdino pati baleto mokytoja, o visą darbą administravo baleto art. Jonas Vasiliauskas. Nors tai buvo mokinių pasirodymas, jis akivaizdžiai parodė, kokio meninio lygio yra T. Babuškinaitės baleto studija ir kokių laimėjimų ji gali pasiekti.

Šį pavasarį taip pat teko matyti uždarą tos studijos mokinių pasirodymą. Mokytojos ranka ir pavyzdys buvo regimi kiekvienam šoky. Ypač jaudino ta meilė, su kuria po kiekvieno šokio mokiniai glaudėsi prie savo mokytojos... Taigi T. Babuškinaitė - Vasiliauskiene dirba nelengvą, bet gražų ir garbingą darbą. Šio krašto baleto kultūrai ji duos nemenką savo įnašą.

T. Babuškinaitė labai daug dirba. Pasakyčiau -- kartais per daug savo jėgas įtempia. Ji baleto studiją turi ne tik Bostone, bet ir Skarone, Mass., kur gyvena nemaža turtingesnių žmonių. Be to, kaip klasikinio baleto instruktorė, kviečiama atitinkamų Amerikos organizacijų, jinaį jau yra apkeliaujusi beveik visas JAV iki Los Angeles, visur susilaukdamas prielankumo ir gražių vertinimų. St. S.

T. Babuškinaitė-Vasiliauskiene, buvusi Lietuvos valstybinio Teatro balerina, savo studijoje Bostone tarp jaunų mokinių.